

iESpēja

LATVIJAS REPUBLIKAS ĀRLIETU MINISTRIJA

EIROPAS PARLAMENTA
Informācijas birojs Latvijā

Eiropas
Komisija

Metodiskā līdzekļa skolotājiem „ES un manas vērtības” īstenotājs un izdevējs: SIA Eko Media

Autori: Renāte Ničiporčika-Guseva, Sandra Taranda

Dizaina mākslinieks: Jānis Esītis

Paldies Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas, Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā, Eiropas Parlamenta informācijas biroja, Valsts izglītības satura centra ekspertiem par atbalstu metodiskā līdzekļa izstrādē.

Izdevumu finansē no Eiropas Komisijas un Latvijas valdības noslēgtās Vadības partnerības līdzekļiem. Tās mērķis ir sabiedrības informēšana par Eiropas Savienību.

Izdevuma autors uzņemas pilnu atbildību par izdevuma saturu, un Eiropas Komisija neatbild par to, kā var tikt izmantota izdevumā iekļautā informācija.

Metodiskā līdzekļa saturs ir Eiropas Komisijas īpašums un to aizsargā Autortiesību likums.

ISBN 978-9934-8401-1-1

IEVADS	4
KAS IR EIROPAS SAVIENĪBAS PAMATTIESĪBU HARTA?	5
1. BRĪVĪBA	
1.1. Ceļojums pa Eiropas Savienību	6
1.2. Brīvprātīgais darbs	10
2. VIENLĪDZĪBA	
2.1. Esi aktīvs!	17
2.2. Kopā, bet atšķirīgi	21
3. CIENĀ	
3.1. Cienīt citus nozīmē cienīt sevi	28
3.2. Es – daļa no sabiedrības	31
4. SOLIDARITĀTE	
4.1. Tāds brālis	34
4.2. ES un bēgļi	38
5. PILSONU TIESĪBAS	
5.1. Mums ir tiesības ticēt	43
5.2. Vēlos būt arheologs	47
6. TIESISKUMS	
6.1. Laiks un likuma vara	54
6.2. Taisnīga tiesa	58
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN INTERNETA RESURSI	62
PIELIKUMI	
Pielikums Nr. 1 Eiropas Savienības pamattiesību harta	64
Pielikums Nr. 2 Vispārējā cilvēktiesību deklarācija (fragments)	77
Pielikums Nr. 3 Latvijas Republikas Satversme (8.nodaļa)	78
Pielikums Nr. 4 Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarācija (fragments)	81
Pielikums Nr. 5 Video sižetu scenāriji	82
Pielikums Nr. 6 Eiropas Parlaments Briselē, Beļģijā (fotogrāfijas)	102

Kopš 1991.gada, kad Latvijas valsts atguva neatkarību, mēs dzīvojam demokrātiskā un tiesiskā sabiedrībā, kas balstās uz Satversmi un starptautiskiem dokumentiem. Pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā (ES) 2004.gada 1.maijā, Latvijai kļuva saistošas visas ES pieņemtās tiesību normas. Viens no tādiem dokumentiem ir Eiropas Savienības Pamattiesību harta, kurā ir atrunātas svarīgākās cilvēku pamattiesības un brīvības.

Latvijas sabiedrība 20.gadsimtā ir pieredzējusi dažādus politiskos režīmus, kuri ierobežoja cilvēku tiesības, liedza brīvību, mainīja sabiedrības pamatvērtības. Pēc demokrātiskās iekārtas atjaunošanas, Latvijas sabiedrība akceptēja demokrātiskās vērtības un starptautiski atzītas cilvēku tiesības. Ir svarīgi organizēt mācību un audzināšanas procesu, balstoties uz šīm vērtībām.

Metodiskā līdzekļa pamatā ir Eiropas Savienības Pamattiesību harta un tās saturā ietvertās vērtības – brīvība, vienlīdzība, cieņa, solidaritāte, pilsoņu tiesības un tiesiskums. Metodiskā līdzekļa mērķis ir iepazīstināt izglītojamos ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un tajā ietvertajām vērtībām, pilnveidot diskusijas prasmes, veicināt tolerantu attieksmi, reliģisko iecietību, izpratni par tiesiskumu un pilsoņu tiesībām.

Metodiskais līdzeklis ir paredzēts darbam ar skolēniem 5. – 7.klasei un 10. – 12.klasei. Tas sastāv no sešām nodaļām un pielikumiem. Katrā nodaļā ir iekļauti mācību stundu paraugi. Katra mācību stunda ir papildināta ar darbu lapām un izdales materiāliem. Pielikumos ir ietverti materiāli, kuru saturs palīdzēs dažādot mācību stundas darbu. Metodiskais līdzeklis ir papildināts ar četriem video sižetiem un to scenārijiem, kuri ir iekļauti pielikumā. Jāņem vērā, ka mācību stundas norisi skolotājs var brīvi plānot, pielāgojoties konkrētam vecumposmam. Ieteicamās mācību metodes ir ietvertas katras mācību stundas aprakstā.

Metodiskais līdzeklis var noderēt apgūstot dažādu mācību priekšmetu saturu, piemēram, sociālās zinības, politiku un tiesības, Latvijas vēsturi, pasaules vēsturi, ģeogrāfiju, kā arī ieteicams to izmantot klases stundās.

Kas ir

Eiropas Savienības Pamattiesību harta?

Eiropas Savienības Pamattiesību harta ir dokuments, kas papildina Eiropas Padomes izstrādāto Eiropas Cilvēktiesību konvenciju. Harta apstiprināta 2000.gada decembrī Nicā, Eiropadomes sanāksmē. To pieņēma Eiropas iestāžu, dalībvalstu parlamentu pārstāvju, juristu, universitāšu un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju konvents.

Hartas mērķis ir aizsargāt personu pamattiesības. Eiropas Savienības Pamattiesību harta pirmo reizi Savienības vēsturē vienotā dokumentā ietver visas Eiropas pilsoņu, kā arī jebkuras ES teritorijā dzīvojošas personas pilsoniskās, politiskās, ekonomiskās un sociālās tiesības.

Hartas preambulā norādīts: „Savienība balstās uz nedalāmām, universālām vērtībām – cilvēka cieņu, brīvību, vienlīdzību un solidaritāti; tās pamatā ir demokrātijas un tiesiskuma principi. Vislielāko uzmanību Savienība pievērš indivīdam, iedibinot Savienības pilsonību un izveidojot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu.”

Eiropas Savienības Pamattiesību harta sastāv no sešām pamata sadaļām:

- ✓ cieņa,
- ✓ brīvības,
- ✓ vienlīdzība,
- ✓ solidaritāte,
- ✓ pilsoņu tiesības,
- ✓ tiesiskums.

Ievērojot universāluma principu, lielākā daļa hartā minēto tiesību ir attiecinātas uz ikvienu personu neatkarīgi no valstiskās piederības vai dzīvesvietas.

1. Brīvība

1.1. Ceļojums pa Eiropas Savienību

Mērķi

Veidot izpratni par jēdzienu *brīvība*.
Mudināt izglītojamos iepazīties ar ES dalībvalstīm.
Izpētīt, kādas iespējas ES sniedz jauniešiem ceļojot, iepazīt dalībvalstu valodas, izglītoties u.c.

Izmantojamās mācību metodes Grupu darbs, diskusija.

Mērķauditorija 5.-7.klase

Nodarbības ilgums 40-80 min.

Nepieciešamie resursi Dators, projektors vai interaktīvā tāfele, ģeogrāfijas atlants, darba lapas, krāsainie zīmuļi.

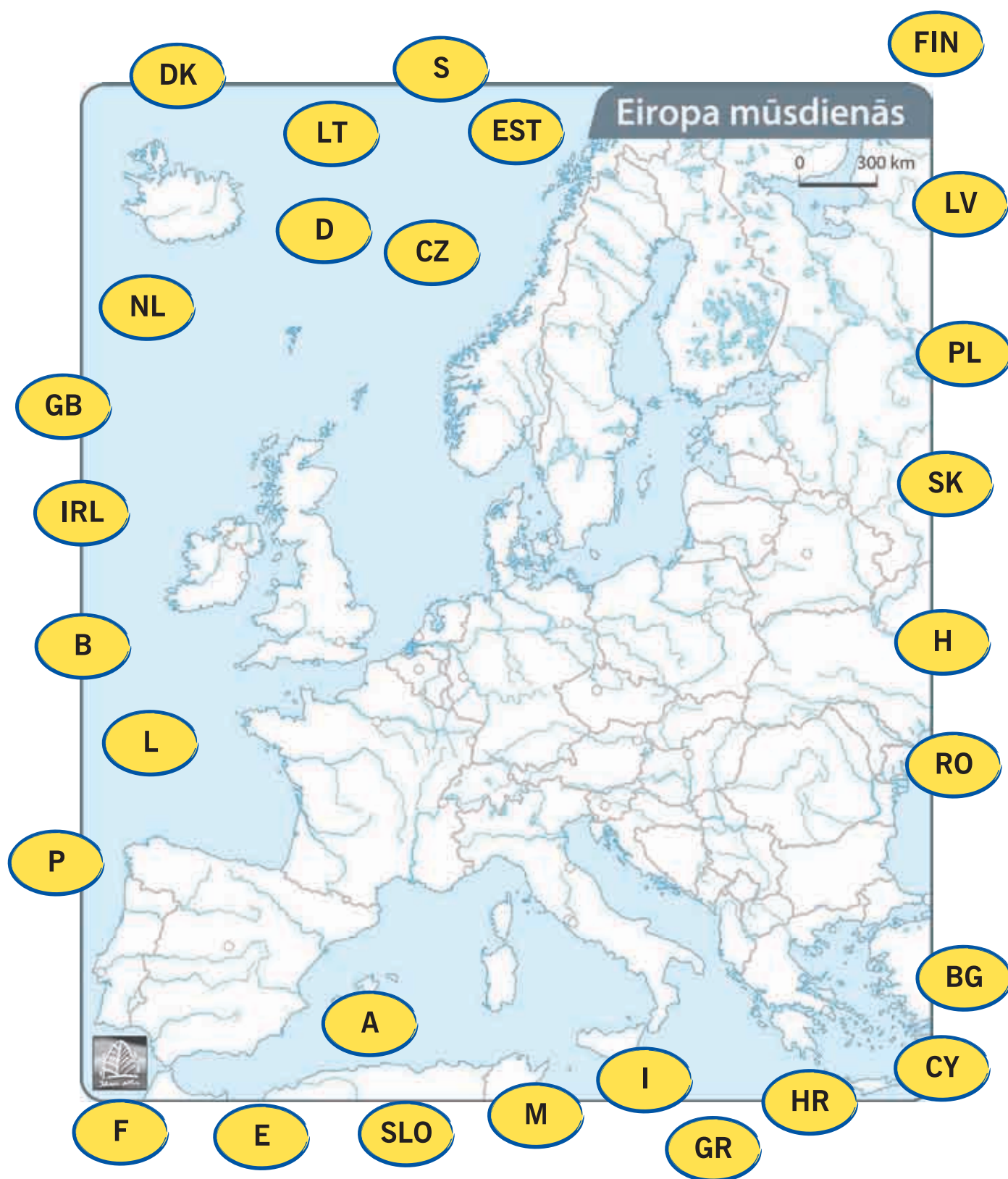
Nodarbības apraksts

- 1) Noskatās video sižetu „ES un BRĪVĪBA”
- 2) Sižeta apspriešana:
 - Kas ir ES?
 - Kādas iespējas sniedz ES?
 - Kad, kā un kāpēc Latvija iestājās ES?
 - Kas ir brīvība?
 - Kā brīvība izpaužas (cilvēku personīgā, dalībvalstu u.c.)?
- 3) Grupu darbs, izmantojot darba lapas.
 - Iepazīšanās ar ES karti. (Darba lapa Nr. 2)
 - Kontūrkartes aizpildīšana. Iesvītrojiet ES dalībvalstu teritorijas robežas, katras valsts teritoriju savieno ar tās starptautiskā koda apzīmējumu. (Darba lapa Nr. 1 un Nr. 2)
- 4) Radošais darbs. Skolotājs uz tāfeles uzraksta vārdu *brīvība*. (Darba lapa Nr. 3)

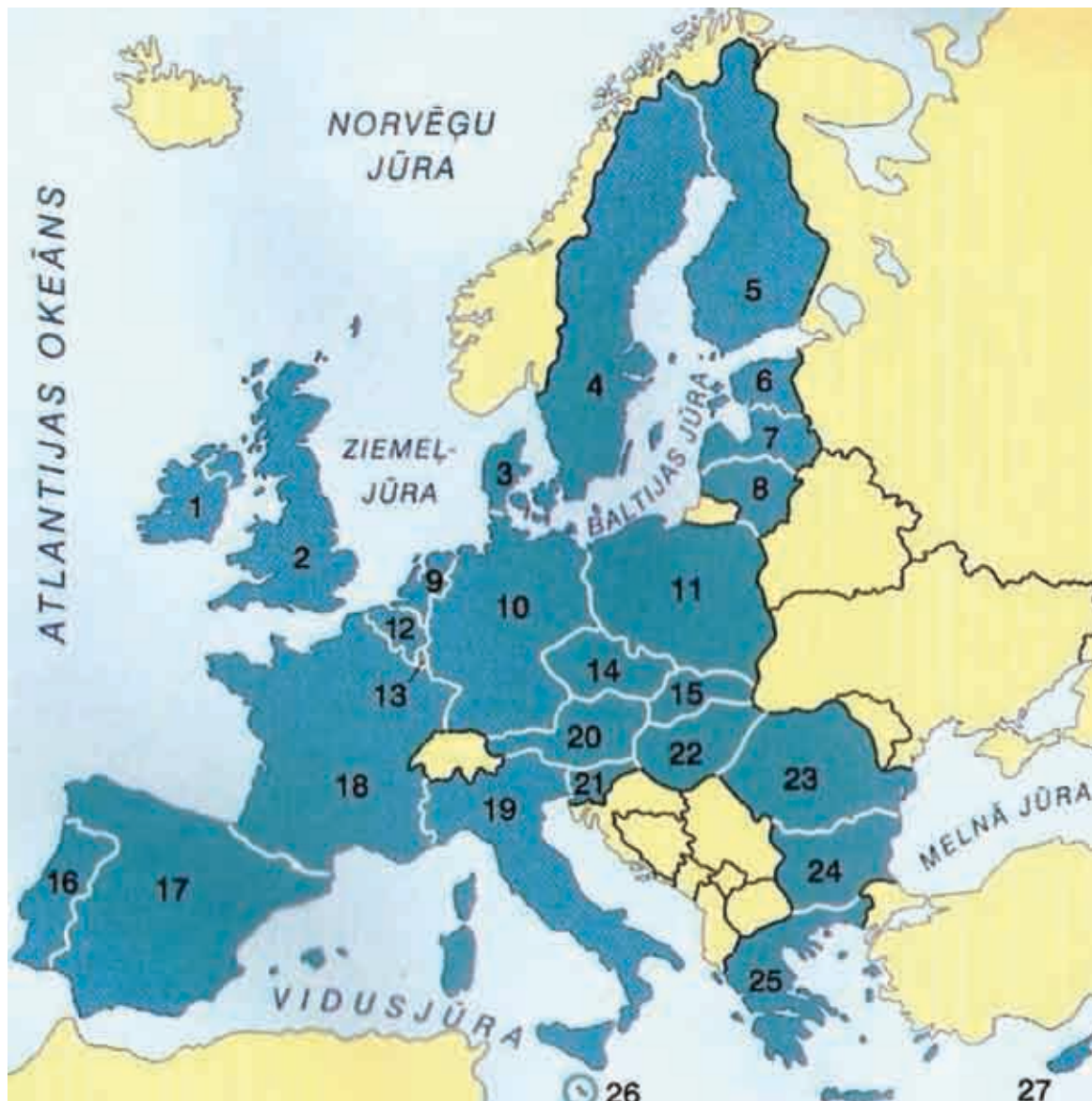
Atgriezeniskā saite

- Diskusija par iegūtajiem rezultātiem:
- Cik un kādas pēc platības ir ES dalībvalstis?
 - Vai Latvija ES iestājās brīvprātīgi? Pamatojiet savu viedokli!
 - Vai iestājoties ES, dalībvalstis saglabā savu neatkarību? Pamatojiet savu viedokli!
 - Kādas iespējas un brīvības ir ES dalībvalstu pilsoņiem?
 - Kurā gadā Latvija iestājās Eiropas Savienībā?
 - Nosauciet Latvijas starptautisko koda apzīmējumu! Kāpēc, jūsprāt, tādi ir nepieciešami?

(Karte pieejama: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes5.shtml)

Darba lapa Nr. 2

Eiropas Savienība (2011)

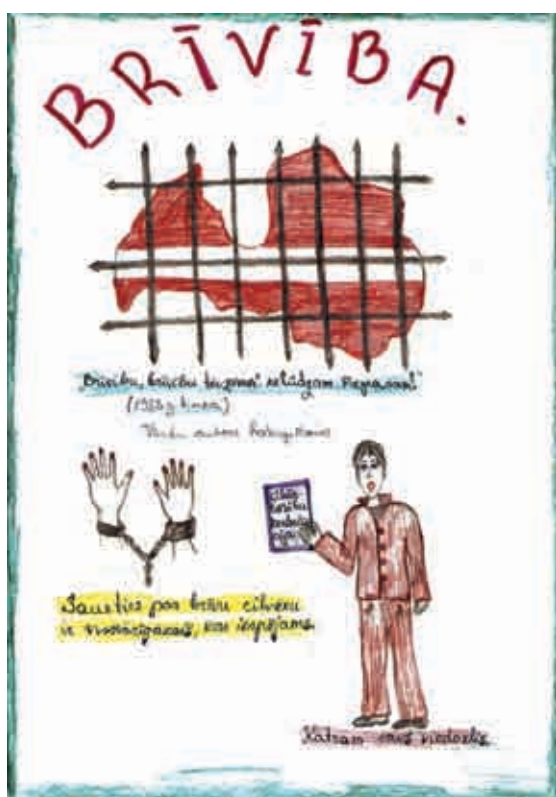
1 – Īrija (IRL)	10 – Vācija (D)	19 – Itālija (I)
2 – Lielbritānija (GB)	11 – Polija (PL)	20 – Austrija (A)
3 – Dānija (DK)	12 – Beļģija (B)	21 – Slovēnija (SLO)
4 – Zviedrija (S)	13 – Luksemburga (L)	22 – Ungārija (H)
5 – Somija (FIN)	14 – Čehija (CZ)	23 – Rumānija (RO)
6 – Igaunija (EST)	15 – Slovākija (SK)	24 – Bulgārija (BG)
7 – Latvija (LV)	16 – Portugāle (P)	25 – Grieķija (GR)
8 – Lietuva (LT)	17 – Spānija (E)	26 – Malta (M)
9 – Nīderlande (NL)	18 – Francija (F)	27 – Kipra (CY)

(Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Vēsture pamatskolai. Latvijas vēsture I*, – Rīga: Zvaigzne ABC, 2011., 61.lpp.)

Uzdevuma apraksts

Uz A4 formāta baltas lapas uzzīmē, kā Tu saproti vārdu *brīvība*!
Izmanto dažādas asociācijas un simbolus, ar kuriem Tu raksturotu šo vārdu!

Radošā darba paraugi

(Linda Lukjanova, 6.klase, Rēzeknes Katoļu vidusskola)

(Laura Bogdanova, 6.klase, Rēzeknes Katoļu vidusskola)

(Linda Lukjanova, 6.klase, Rēzeknes Katoļu vidusskola)

1. Brīvība

1.2. Brīvprātīgais darbs

Mērķi

Veidot izpratni par jēdzienu *brīvība*.
Informēt izglītojamos, kas ir brīvprātīgais darbs un par brīvprātīgā darba iespējām.
Veicināt aktīvu līdzdarbošanos un piedalīšanos diskusijā.

Izmantojamās mācību metodes

Ideju zirnēklis, diskusija, grupu darbs.

Mērķauditorija

10.-12.klase

Nodarbības ilgums

40-80 min.

Nepieciešamie resursi

Dators, projektor vai interaktīvā tāfele, darba lapas, izgriezumi no žurnāliem, avīzēm, pastkartes, šķēres, līme, zīmēšanas papīrs u.c.

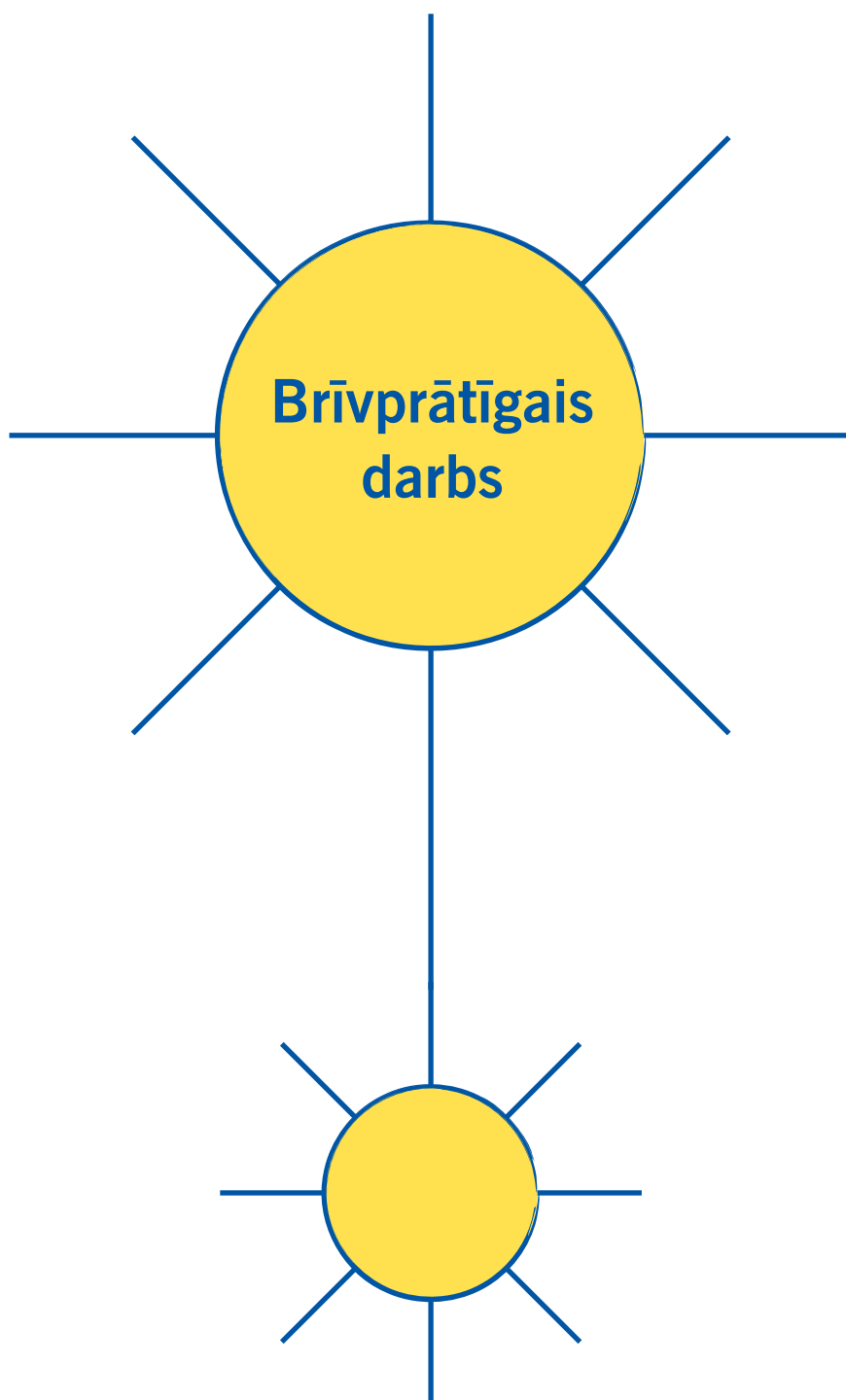
Nodarbības apraksts

- 1) Skolotājs aicina izveidot ideju zirnēkli. ([Darba lapa Nr.1](#))
 - Darbs pāros. Katrs pāris saņem darba lapu.
 - Uzdevums: uzrakstīt, kas ir brīvprātīgais darbs?
Ko ar to saprot?
- 2) Skolotājs apkopo izglītojamo rezultātus, izveido kopīgu ideju zirnēkli - kas ir brīvprātīgais darbs?
- 3) Noskatās video sižetu „ES un TOLERANCE”.
 - Kādas vispārcilvēciskās vērtības saskatījāt šajā sižetā?
- 4) Diskusija:
 - Vai šajā sižetā atspoguļojas brīvprātīgais darbs?
 - Kā? Miniet piemērus!
 - No cik un līdz cik gadiem var būt brīvprātīgais?
 - Kāpēc ir labi, ja strādā brīvprātīgo darbu?
- 5) Skolotājs izdala darba lapu ar informāciju par brīvprātīgo darbu un tā pamatprincipiem. ([Darba lapa Nr.2](#))
- 6) Darbs mazās grupās.
 - Uzdevums: izveidot pastkarti. ([Darba lapa Nr.3](#))

Atgriezeniskā saite

Mācību darba izvērtējums. ([Darba lapa Nr.4](#))

Darba lapa Nr. 2

Brīvprātīgais darbs

Brīvprātīgais darbs ir laika un prasmju ziedojums sabiedriski lietderīgiem mērķiem. Brīvprātīgais darbs ir darbs bez atlīdzības vai pakalpojumu sniegšana, ko citas personas vai sabiedrības interesēs veic fiziska persona.

Brīvprātīgais darbs ir visā pasaulē atzīts un populārs veids, kā iedzīvotāji iesaistās sabiedriskajā dzīvē un pārveido, uzlabo savu un apkārtnes dzīves kvalitāti, darbojoties gan valstiskās, gan nevalstiskās organizācijās.

Brīvprātīgā darba tradīcijas pasaulē ir aizsāktas vairāk kā pirms 100 gadiem. Pirmās valstis bija Nīderlande un ASV, mūsdienās šī kustība ir ieguvusi starptautisku skanējumu. Citās pasaules valstīs brīvprātīgais darbs ir ļoti izplatīts, piemēram, Skandināvijas valstīs ap 30% iedzīvotāju darbojas kā brīvprātīgie, Vācijā tie ir 34%, ASV vairāk kā 50% iedzīvotāju. Mērķtiecīgi un organizēti brīvprātīgo kustība Latvijā ir attīstīta kopš 1998.gada.

Neatkarīgi no vecuma, dzimuma, izcelsmes, nacionalitātes, reliģiskās piederības, politiskajiem uzskatiem un citiem sociāliem, fiziskiem vai ģeogrāfiskiem nosacījumiem brīvprātīgais darbs ikvienam sniedz iespējas:

- ✓ būt sabiedriski aktīvam;
- ✓ līdzdarboties dažādos projektos;
- ✓ iegūt jaunu pieredzi – sociālu un profesionālu;
- ✓ iegūt jaunas zināšanas;
- ✓ parādīt savus talantus un prasmes;
- ✓ iegūt jaunus sociālos kontaktus;
- ✓ redzēt pasauli un sabiedrību;
- ✓ īstenot savas idejas.

Brīvprātīgā darba veicējs visbiežāk nesaņem atalgojumu naudiskā izteiksmē, bet noteikti saņem gandarījumu un prieku par savu paveikto darbu.

Brīvprātīgais darbs var tikt īstenots neformāli (piemēram, kaimiņiem izpalīdzot), vai strukturēts bezpeļņas organizācijās. Visbiežāk tas ir daļēja laika darbs. Brīvprātīgais darbs var notikt vienas dienas vai vairāku gadu garumā, dažādās jomās.

Brīvprātīgā darba definīcija

Par brīvprātīgo darbu tiek uzskatīta aktivitāte, kas notiek bezpeļņas sektorā, un:

- ✓ kur labuma guvējs ir sabiedrība un brīvprātīgais;
- ✓ kas notiek no brīvprātīgā brīvas gribas;
- ✓ kas notiek bez samaksas.

Brīvprātīgā darba principi:

- ✓ sniedz labumu gan sabiedrībai, gan brīvprātīgajam;
- ✓ nav apmaksāts;
- ✓ vienmēr ir brīvas izvēles jautājums;
- ✓ ir likumīgs ceļš kā pilsoņi var piedalīties un ietekmēt sabiedriskās norises;
- ✓ ir līdzeklis kā indivīds var risināt cilvēciskās, vides un sociālās vajadzības;
- ✓ tiek īstenots tikai bezpeļņas sektorā;
- ✓ neaizvieto algotu darbaspēku, ne arī rada draudus apmaksāta darbaspēka drošībai;
- ✓ atzīst cita tiesības, cieņu un kultūru;
- ✓ veicina cilvēktiesības un vienlīdzību.

Brīvprātīgais darbs ir aktivitāte, ko veic persona no savas brīvas gribas, izvēles un motivācijas, bez finansiālas ieinteresētības, organizētos apstākļos (nevalstiskajā organizācijā, biedrībā vai citās organizētās grupās). Brīvprātīgā darba mērķis ir sniegt ieguldījumu kāda cita vai visas sabiedrības kopējā labumā (lai gan vienlaicīgi arī pats brīvprātīgais gūst nozīmīgu labumu).

Brīvprātīgā darba veicējiem Latvijā nav vecuma ierobežojumu, atsevišķās Eiropas valstīs tas ir no 18 līdz 30 gadiem. Tu vari būt brīvprātīgais pavasara talkā, sakopjot savas pilsētas, pagasta, skolas apkārtni. Ja vēlies būt brīvprātīgais ārpus savas valsts, tev jābūt pilngadīgam.

(Informācija pieejama: http://brivpratigais.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=59&Itemid=110)

Darba lapa Nr. 3

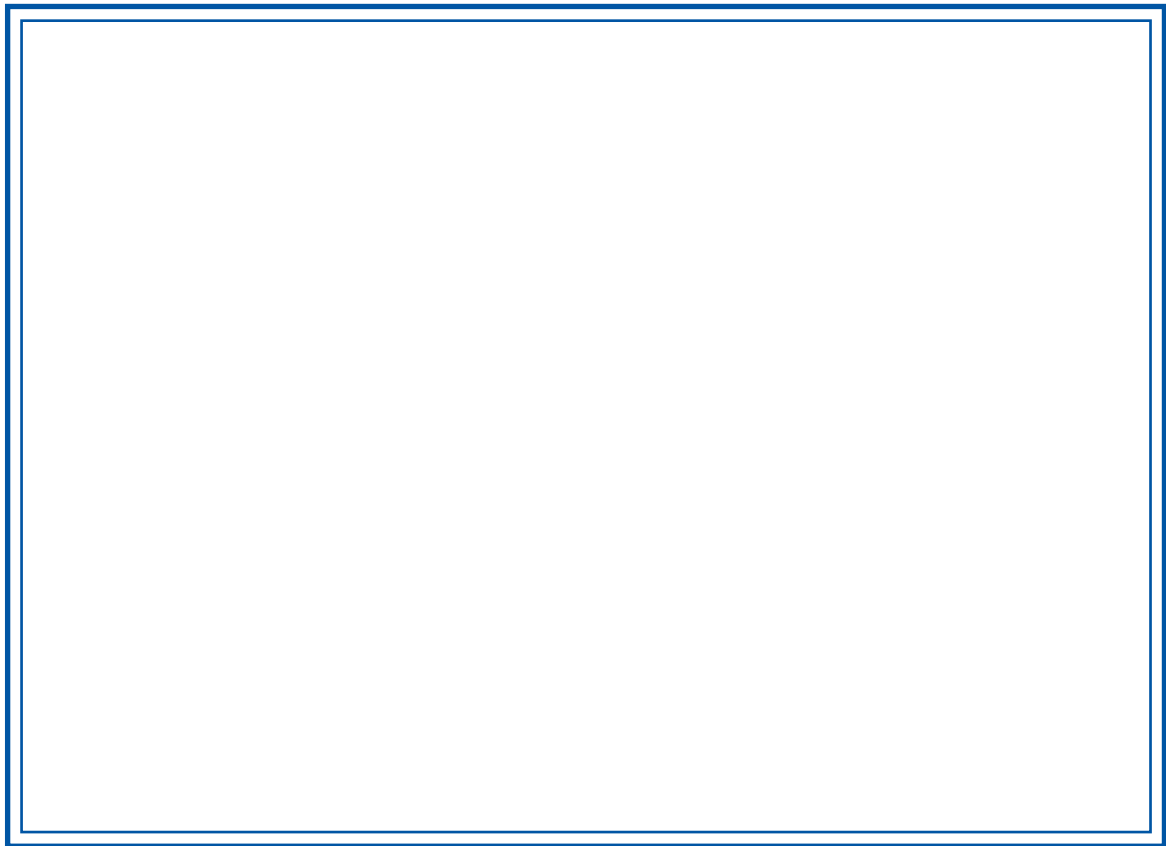
Uzdevuma apraksts

Tu esi brīvprātīgā darba veicējs kādā no ES dalībvalstīm. Tu vēlies aizsūtīt sveicienus draugiem Latvijā. Izveido pastkarti, kurā norādi, ar ko tu nodarbojies.

Pastkartē jābūt norādītai sekojošai informācijai par:

- valsti, kurā atrodies (valstij raksturīgo);
- darbu, ko tu veic;
- taviem ieguvumiem, veicot brīvprātīgo darbu.

Pastkartei jābūt radošai un tādai, kas veicinātu citu cilvēku interesi par brīvprātīgo darbu.

Radošā darba paraugi

Uz pastkartes rakstīts: „Sveiciens maniem draugiem Latvijā no manis un maniem jaunajiem draugiem! Nīderlande. Viņa mums ir kā mamma, kurai mums nav bijis. Viņa ir supermens! Viņi mani mīl... Es varu viņiem palīdzēt... Viņi ir mani jaunie draugi...”

(Zaiga Vaiša, 10.klase, Rēzeknes valsts poļu ģimnāzija)

(Estella Zaharkeviča, 10.klase, Rēzeknes valsts poļu ģimnāzija)

(Sarmīte Gaidule, 10.klase, Rēzeknes valsts poļu ģimnāzija)

(Sarmīte Gaidule, 10.klase, Rēzeknes valsts poļu ģimnāzija)

Darba lapa Nr. 4

_____ mācību stundas izvērtējums

1. Ko es jau zināju par brīvprātīgo darbu?

2. Ko jaunu uzzināju?

3. Vai mācību stundā iegūtais man noderēs nākotnē? Kāpēc?

4. Kā es vērtēju šo mācību stundu? (Apvelc vērtējumu!)

1 2 3 4 5

2.1. Esi aktīvs!

Mērķi	Veidot izpratni par jēdzienu <i>vienlīdzība</i> . Rosināt izglītojamos apzināties to, ka Latvijas pilsoņi var ietekmēt procesus ES.
Izmantojamās mācību metodes	Diskusija, grupu darbs, radošais darbs.
Mērķauditorija	10.-12.klase
Nodarbības ilgums	40-80 min.
Nepieciešamie resursi	Dators, projektorš vai interaktīvā tāfele, darba lapas, papīrs A2, flomāsteri, šķēres, līme, žurnāli, avīzes u.c.
Nodarbības apraksts	1) Noskatās video sižetu „ES un VIENLĪDZĪBA”. 2) Sižeta apspriešana: • Kuras ES institūcijas pamanījāt sižetā? (Eiropas Parlaments, Eiropas Cilvēktiesību Tiesa) • Ar ko nodarbojas katra no šīm institūcijām? (Eiropas Parlaments – (Darba lapa Nr.2); Eiropas Cilvēktiesību Tiesa – pieņemt un izskatīt iedzīvotāju sūdzības par Eiropas Padomes dalībvalstu Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un tās Protokolos paredzētajiem cilvēktiesību pārkāpumiem.) (Iedzīvotāju tiesības vērsties Eiropas Cilvēktiesību Tiesā. LR Tiesībsarga birojs, 2007) Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/files/iedzivotaju_tiesibas_versties_eiropas_cilvektiesibu_tiesa.pdf • Kur atrodas sižetā redzēto institūciju mītnes? (Eiropas Parlaments – Briselē, Beļģijā; Strasbūrā, Francijā un Luksemburgā; Eiropas Cilvēktiesību Tiesa - Strasbūrā, Francijā.) • Kādas vēl ES institūcijas jūs zināt? (Eiropadome, Eiropas Komisija, ES Revīzijas palāta, Eiropas ombuds u.c.) (Var izmantot pielikumu Nr.6)

2. Vienlīdzība

3) Izglītojamie tiek iepazīstināti ar informāciju par ES institūcijām. (Darba lapa Nr.1)

4) Radošais darbs. Izglītojamie tiek sadalīti trijās grupās. Katra grupa izlozē uzdevumu. (Darba lapa Nr.2)

5) Radošo darbu prezentācijas.

Atgriezeniskā saite

Noslēguma diskusija un izvērtējums:

- Kas ir Eiropas Parlaments?
- Kāpēc Latvijas pilsoņiem vajadzētu piedalīties Eiropas Parlamenta vēlēšanās?
- Kā izpaužas vienlīdzība, piedaloties Eiropas Parlamenta vēlēšanās? Pamatojiet savu atbildi!

(Var izmantot Pielikumu Nr.1)

Piezīme 2.1.

Sīkāka informācija par citām Eiropas Savienības institūcijām pieejama:
http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_lv.htm

Piezīme 2.2.

Nākamās Eiropas Parlamenta vēlēšanas notiks 2014. gada maijā. Eiropas Parlamenta deputāti strādā nevis pēc valsts, bet politiskās piederības. Eiropas Parlamentā patlaban lielākā ir Eiropas Tautas partijas grupa, kur darbojas deputāti no vairākām Latvijas politiskajām partijām.

Eiropas Parlamentā akceptētie normatīvie akti pēc tam tiek ieviesti arī Latvijā. Pašlaik jau ap 50% Latvijas likumu top Eiropas Parlamentā.

Likumdošanas procesā iesaistītās institūcijas

EIROPAS KOMISIJA

27 komisāri.

Likumdošanas iniciatīvas tiesības.

Eiropas Savienības politikas jomu un budžeta izpilde.

**EIROPAS
PARLAMENTS**

754 deputāti, kuri pārstāv
Eiropas pilsoņus
(pēc 2014. gada vēlēšanām –
751 deputāts).

Likumdošanas un budžeta pilnvaras.

ES Padome

27 ministri no visām dalībvalstīm.
Likumdošanas un budžeta pilnvaras.
Starptautisku līgumu noslēgšana.

Nosaka prioritātes

Eiropadome

Dalībvalstu un ES vadītāji.
Nosaka vispārīgās ES prioritātes.

(Autoru shēma)

Darba lapa Nr. 2

Uzdevums

Tuvojas Eiropas Parlamenta vēlēšanas. Latvijas pilsoņiem ir jāizvēlas savus pārstāvjus Eiropas Parlamentam. Kandidātu saraksts ir plašs, kuri nāk no dažādām politiskajām partijām un pārstāv dažādas sabiedrības daļas. Eiropas Parlamentā pieņemtie normatīvie akti tiek ieviesti Latvijā. Apmēram 50% no Latvijas Republikas likumiem tiek izstrādāti Eiropas Parlamentā.

Lai aicinātu LR pilsoņus piedalīties Eiropas Parlamenta vēlēšanās, ir jāizveido reklāma:

- 1. grupa** – izveido scenāriju video reklāmas rullītim;
- 2. grupa** – izveido reklāmas plakātu;
- 3. grupa** – izveido radio reklāmu.

Reklāmā jābūt: skaidri atspoguļotam mērķim; kam ir tiesības piedalīties; kur notiks vēlēšanas; kāpēc jāpiedalās; ko darīt, ja atrodi ārēsmēs.

Domā radoši!

2.2. Kopā, bet atšķirīgi

Mērķi

Veidot izpratni par jēdzienu *vienlīdzība*.
Mācīt atlasīt informāciju un veicināt radošo izpaušmi.
Sekmēt izpratni, ka visas dalībvalstis ES ir vienlīdzīgas savā izvēlē un tiesībās, būdamas tik atšķirīgas un dažādas.

Izmantojamās mācību metodes

Diskusija, darbs pāros, projektu darbs.

Mērķauditorija

5.-7.klase

Nodarbības ilgums

40-80 min.

Nepieciešamie resursi

Dators, projektorš vai interaktīvā tāfele, darba lapas, Eiropas politiskā karte, krāsainie zīmuļi vai flomāsteri.

Nodarbības apraksts

1) Noskatās video sižetu „ES un VIENLĪDZĪBA”

2) Diskusija:

- Ko mēs redzējam šajā video sižetā?
- Kā jums šķiet, vai visi ES dalībvalstu pilsoņi ir vienlīdzīgi?

3) Darbs ar informācijas avotiem. **(Darba lapa Nr.1)**

Pēc darba lapas aizpildīšanas, neliela diskusija.

- Kā jūs paskaidrotu vārdu *vienlīdzība*?
- Kā izpaužas vienlīdzība ikdienā?
- Kā, jūsu prātā, ES izpaužas vienlīdzība?
- Kā jūs domājat, vai vienlīdzība nozīmē atteikšanos no sev raksturīgā?

(Valodas, simboli, vērtības, reliģija u.c.)

4) Darbs pāros. **(Darba lapa Nr.2)**

Pēc uzdevuma veikšanas neliela diskusija:

- Kādas atšķirības saskatāt ES un Latvijas simbolos?
(Atšķiras karogs; himna; ES nav ģerboņa; Latvijai nav moto u.c.)
- Kur savā ikdienas dzīvē jūs sastopaties gan ar Latvijas, gan ES simboliem?

(Dokumenti, piemēram, autovadītāja apliecība, karogi pie valsts iestādēm u.c.)

2. Vienlīdzība

5) Radošais darbs – piecrinde par Eiropas Savienību.

(Darba lapa Nr.3)

Pēc paveiktā darba, skolotājs aicina dažus brīvprātīgos nolasīt savus dzejoļus.

- Kādas vērtības parādās jūsu uzrakstītajos dzejoļos?

Skolotājs tās uzraksta uz tāfeles.

6) Darbs datorklasē. Izglītojamie izlozē vienu ES dalībvalsti.

Pēc dotā parauga izglītojamie tiek aicināti izveidot līdzīgu kolāžu par to valsti, kuru viņi izlozēja. (Darba lapa Nr.4)

7) Izglītojamo izveidotās kolāžas skolotājs piestiprina pie sienas. Izveido izstādi. Skolotājs aicina vizuāli iepazīties ar ES dalībvalstīm.

8) Saruna:

- Ko jūs uzzinājāt par konkrēto valsti?
- Kas šai valstij ir raksturīgs?

(Tradīcijas, valsts simboli, valodas, valsts platība u.c.)

- Kas kopīgs visiem ES valstu cilvēkiem?

(Iespējas ceļot; tiesības lietot savu valodu; līdzās ES simboliem, lietot nacionālos simbolus; līdzdalība ES institūcijās u.c.; piedalīties parlamenta vēlēšanās savā valstī un Eiropas Parlamentā.)

- Skolotājs mudina nonākt līdz secinājumiem, piemēram, lai cik dažādas ir valstis, to pilsoņi un tradīcijas, ES visu dalībvalstu pilsoņiem ir vienlīdzīgas iespējas un tiesības.

Atgriezeniskā saite

Izglītojamie izvērtē iegūtās zināšanas (Darba lapa Nr.5)

Piezīme 2.3.

Eiropas Savienība ir brīvprātīga valstu savienība, kura dalībvalstīm palīdz risināt ekonomikas, izglītības un kultūras jautājumus.

ES pirmsākumi meklējami 1951.gadā. Dibinātājvalstis – Francija, Itālija, Vācija, Beļģija, Nīderlande un Luksemburga. Pašlaik, 2013.gada maijā, ES ir 27 valstis. Pastāv 23 oficiālās valodas. Latvija ES iestājās 2004.gadā. Šogad plānota Horvātijas pievienošanās ES, līdz ar to ES būs 28 valstis un 24 oficiālās valodas.

(Eiropas Parlamenta ēkas fasāde Briselē, Beļģijā. Foto autors: Sandra Taranda)

1. Kā šajās fotogrāfijās var saskatīt vienlīdzību ES? Pamato savu atbildi!

2. Kādi valstu simboli ir redzami šajās fotogrāfijās?

3. Kādus valsts simbolus Tu vēl zini?

Darba lapa Nr. 2

Latvija kopš 2004.gada 1.maija ir ES dalībvalsts. Latvijas valsts oficiāli lieto savu nacionālo simboliku. Tajā pašā laikā kopā ar pārējām 27 dalībvalstīm lieto kopīgo ES simboliku, atzīmē Eiropas dienu, atskaņo himnu u.c.

Aizpildi tabulu!

	ES kopīgie simboli	Latvijas simboli
Karogs		
Himna	Melodija - fragments no Ludviga van Bēthovena Devītās simfonijas, kas tapusi Frīdriha fon Šillera dzejoļa "Oda priekam" iespaidā. Dzejolī "Oda priekam" izpaužas Šillera ideālistiskais redzējums, proti, visi cilvēki savā starpā ir brāļi.	
Diena	9.maijs Ideju izveidot Eiropas Savienību pirmais puda Francijas ārlietu ministrs Robērs Šūmans 1950.gada 9.maijā.	
Moto	"Vienoti daudzveidībā"	
Valoda	Visas ES dalībvalstu oficiālās valodas (Kopā 23. Šogad 2013.gadā plānota Horvātijas pievienošanās ES, pēc pievienošanās - 24 oficiālās valodas).	
Nauda	Eiro valūta, kas ir vienotā valūta vairumam ES dalībvalstu. Eiro naudaszīmes un monētas ieviesa 2002.gada 1.janvārī.	

Uzraksti dzejoli par Eiropas Savienību!

Piecrindes rakstīšanas noteikumi:

Pirmā rinda – vārds vai vārdi, kas nosauc izraudzīto tēmu (lietvārds);

Otrā rinda – attiecīgā objekta raksturojums ar diviem vārdiem (parasti īpašības vārdiem);

Trešā rinda – trīs vārdi, kas nosauc objekta darbību (darbības vārdi);

Ceturtā rinda – no četriem vārdiem veidota frāze, kas raksturo tavas izjūtas, sakarā ar aplūkojamo objektu;

Piektā rinda – viens vārds vai vārdu savienojums, kas vēlreiz izsaka objekta būtību.

Dzejoļu paraugi

*Eiropas Savienību mēs pazīstam,
Tā ir īpaša un daļa no mums,
Tās vēsturi mēs zinām, pieņemam un veidojam.
Par to mēs lepmi esam,
Vienotā savienībā.*

(Patrīcija Naglinska, 7.klase, Rēzeknes Katoļu vidusskola)

*Eiropas Savienība.
Plaša, draudzīga.
Atbalsta, attīsta, vieno.
Tavs spēks ir mūsu vienotībā.
Ilgu mūžu!*

(Baiba Batare, 7.klase, Rēzeknes valsts poļu ģimnāzija)

Darba lapa Nr. 4

Kolāžas paraugs

LATVIJA

Dibināta:
1918.gada 18.novembrī

Galvaspilsēta:
Rīga

Himna:
Dievs svētī Latviju

Valoda:
latviešu

Kultūrvēsturiskie novadi:
Vidzeme, Kurzeme, Latgale, Zemgale

Iestāšanās ES:
2004.gada 1.maijā

Iestāšanās NATO:
2004.gada 29.martā

Kultūras mantojums:
Dziesmusvētki

(Vārds, uzvārds) _____ pašvērtējums

1. Vai Tev bija interesanti apgūt šo tēmu?

Jā

Nē

Kāpēc? _____

2. Kādas aktivitātes mācību stundā visvairāk patika?

Kāpēc? _____

3. Ko jaunu uzzināji?

3. Cieņa

3.1. Cienīt citus nozīmē cienīt sevi

Mērķi	Veidot izpratni par jēdzienu <i>cieņa</i> . Iepazīstināt izglītojamos, ko nozīmē cieņa, un kā tā atspoguļojas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.
Izmantojamās mācību metodes	Lomu spēle, grupu darbs, saruna.
Mērķauditorija	5.-7.klase
Nodarbības ilgums	40 min.
Nepieciešamie resursi	Dators, projektors vai interaktīvā tāfele, darba lapas, dalībnieka karte.
Nodarbības apraksts	1) Noskatās video sižetu „ES un CIEŅA”. 2) Saruna par video sižetā redzēto: • Par ko stāsta video sižets? • Ko nozīmē cienīt citu cilvēku? • Vai video sižetā tika aizskarta cilvēka cieņa? • Kā? Mini piemērus! 3) Skolotājs iepazīstina ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas fragmentu un to, kas šajā dokumentā teikts par cieņu. (Darba lapa Nr.1) 4) Situācijas izspēle: • Izglītojamie tiek sadalīti 4 grupās. • Grupas dalībnieki izplāno un izspēlē sižetus, kur atspoguļojas cilvēka cieņu aizskaroša situācija (skolēnu kolektīvā, ikdienā, saskarsmē ar vienaudžiem, ģimenē u.c.). • Izspēlējot sižetus, izglītojamie paredz arī situācijas pozitīvu risinājumu. (Darba lapa Nr.2)
Atgriezeniskā saite	Saruna par iegūtajiem rezultātiem:

Piezīme 3.1.

Katrs grupas dalībnieks uz dalībnieka kartes uzraksta savu lomu, lai skatītāji labāk izprastu aktivitātes norisi. Ja nepieciešams, pēc katras grupas uzstāšanās tiek sniegti paskaidrojumi.

Eiropas Savienības Pamattiesību harta

CIENĀ

1. pants

Cilvēka cieņa

Cilvēka cieņa ir neaizskarama. Tā ir jārespektē un jāaizsargā.

2. pants

Tiesības uz dzīvību

1. Ikvienai personai ir tiesības uz dzīvību.
2. Nevienam nedrīkst piespriest nāvessodu* vai to izpildīt.

3. pants

Tiesības uz personas neaizskaramību

1. Ikvienai personai ir tiesības uz fiziskās un garīgās neaizskaramības** ievērošanu.
2. Medicīnas un bioloģijas jomā jo īpaši jāievēro:
 - a) attiecīgās personas apzināta un brīva piekrišana saskaņā ar likumā noteiktām procedūrām,
 - b) aizliegums izmantot cilvēka ķermeni un tā daļas kā peļņas avotu,
 - c) cilvēku reproduktīvās klonēšanas*** aizliegums.

4. pants

Spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodu aizliegums

Nevienam nedrīkst pakļaut spīdzināšanai, necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei vai sodiem.

5. pants

Verdzības un piespiedu darba aizliegums

1. Nevienam nedrīkst turēt verdzībā vai kalpībā
2. Nevienam nedrīkst likt veikt piespiedu darbu
3. Cilvēku tirdzniecība**** ir aizliegta.

* Nāvessods – augstākais soda mērs, kur noziedzniekam tiek atņemta dzīvība. (Pēc Autoru kolektīvs. *Ideju vārdnīca*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1999., 372.lpp.)

** Fiziska un garīga neaizskaramība – cilvēka tiesības netikt fiziski ietekmētam (spīdzinātam, nogalinātam u.tml.) un netikt pakļautam garīgai vardarbībai (šantāžai, ignorēšanai, apmelošanai u.tml.).

*** Reproductīvā klonēšana - jaunu organismu ieguve, pavairošana mākslīgā ceļā. (<http://biologist-mae.blogspot.com/2012/10/elementary.html>)

**** Cilvēku tirdzniecība – mūsdienu verdzības veids, un tās upuri, lietojot vardarbību vai draudus, vai aizvešanu ar viltu, tiek pārdoti seksuālai izmantošanai vai citam piespiedu darbam. (<http://latvian.riga.usembassy.gov/tip.html>)

Darba lapa Nr. 2

Uzdevums

1) Strādājot grupā, izdomājiet un izspēlējiet situāciju, kurā atspoguļojas cilvēka cieņu aizskaroša situācija (klasē, ikdienā, saskarsmē ar vienaudžiem, ģimenē u.c.)

2) Gatavojoties situācijas izspēlei, aizpildiet darba lapu:

Virsraksts: _____

Lomas: _____

Situācijas apraksts: _____

Secinājumi: _____

3.2. Es – daļa no sabiedrības

Mērķi

Veidot izpratni par jēdzienu *cieņa*.
Apzināties, ka dažādu sabiedrības grupu pārstāvji uz vienu problēmu raugās dažādi.
Aktualizēt cieņas un citu vispārcilvēcisko vērtību nozīmi.

Izmantojamās mācību metodes

Preses konference, diskusija.

Mērķauditorija

10.-12.klase

Nodarbības ilgums

40-80 min.

Nepieciešamie resursi

Dators, projektorš vai interaktīvā tāfele, darba lapas, cilvēktiesību dokumentu fragmenti.

Nodarbības apraksts

1) Skolotājs atgādina un iepazīstina izglītojamos ar starptautiskajiem un Latvijas normatīvajiem dokumentiem, kuros atspoguļojas cilvēktiesības un vispārcilvēciskās vērtības.

(Darba lapa Nr. 1)

2) Noskatās video sižetu „ES un CIEŅA”.

- Kādas vispārcilvēciskās vērtības saskatījāt šajā sižetā?

3) Pirms preses konferences izglītojamie sagatavo savus ziņojumus. (Darba lapa Nr.2)

4) Preses konference:

- Nolikta tribīne ziņotājiem.
- Izglītojamie sadalījušies lomās, sēž pie „apaļā galda”:
 - cilvēktiesību speciālisti;
 - jauniešu grupa;
 - žurnālisti;
 - dažādi reliģisko organizāciju pārstāvji.
- Preses konferenci vada skolotājs, kurš kontrolē arī laiku.
- Vienas grupas ziņojums nedrīkst pārsniegt 5 min.
- Viens jautājums un atbilde nedrīkst pārsniegt 1 min.

Atgriezeniskā saite

Diskusija par iegūtajiem rezultātiem:

- Kādi starptautiskie dokumenti ietver cieņu un citas cilvēktiesības?
- Kuros nacionālo valstu dokumentos ir atrunātas cilvēktiesības?
- Kāpēc sabiedrībā viena problēma tiek vērtēta atšķirīgi?
- Kādu nodarījumu var izraisīt nepatiesu ziņu izplatīšana?
- Kāpēc tas ir svarīgi? Miniet piemērus!

Piezīme 3.2.

Katra grupa izlozē, kuru ekspertu viedokli pārstāvēs. Veidojot ziņojumu ņem vērā dotās lomas specifiku, viņu iespējamo skatījumu uz šo problēmu.

Darba lapa Nr. 1

Gatavojoties preses konferencei, izglītojamie izmanto sekojošu dokumentu fragmentus:

- ✓ Eiropas Savienības Pamattiesību harta (2000)
- ✓ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (1950)
- ✓ Vispārējā Cilvēktiesību deklarācija (1948)
- ✓ Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarācija (1789, Francija)
- ✓ Lielā Brīvības harta (1215, Anglija)
- ✓ Amerikas Savienoto Valstu Tiesību bils (1791, ASV)
- ✓ Latvijas Republikas Satversme (pieņemta 1922.gadā, papildināta 1998.gada 15.oktobra likuma redakcijā)
- ✓ Latvijas Republikas Civillikums
- ✓ Latvijas Republikas Krimināllikums

Informācija

www.likumi.lv

Skatīt pielikumus!

2. Situācijas izvērtējums un pamatojums:

[illegible]

4. Solidaritāte

4.1. Tāds brālis

Mērķi	Veidot izpratni par jēdzienu <i>solidaritāte</i> . Atklāt solidaritātes daudzšķautņainību sabiedrībā.
Izmantojamās mācību metodes	Situācijas analīze, diskusija, interaktīvā metode „kubs”.
Mērķauditorija	5.-7.klase
Nodarbības ilgums	40-80 min.
Nepieciešamie resursi	Dators, projektors vai interaktīvā tāfele, vai dokumentu kamera, darba lapas.
Nodarbības apraksts	1) Skolotājs aicina izglītojamos iepazīties ar stāsta fragmentu <i>Tāds brālis</i>. (Darba lapa Nr.1) 2) Diskusija. (Darba lapa Nr.1) 3) Skolotājs izskaidro, kas ir solidaritāte (ģimenē, sabiedrībā, valstī u.c.) un kā tā izpaužas. (Skatīt pielikumu Nr. 1, IV sadaļu.) - Kā stāsta fragmentā <i>Tāds brālis</i> atspoguļojas solidaritāte? Miniet piemērus! 4) Izmantojot interaktīvo metodi „kubs”, nostiprina izpratni par jēdzienu <i>solidaritāte</i>. Sagatavošanās darbi: izveido kubu; var izmantot jebkuru kartona kārbīņu, uz kuras uzlīmēt dotos jautājumus. (Darba lapa Nr.2) Skolotājs aicina izglītojamos izveidot apli. Katrs izglītojamais vienu reizi met kubu un atbild uz jautājumu: - Apskati to! (Aplūko to, apraksti to! Ko iespējams aplūkot iztēlē?) - Salīdzini to! (Padomā, kam tas līdzinās, no kā atšķiras!) - Veido asociācijas par to! (Par ko tas tev liek domāt? Ļauj vaļu savai iztēlei! Saskati krāsas, sadzirdi skaņas!) - Analizē to! (Saskati cēloņus un sekas!) - Izmanto to! (Kur to var izmantot, ko iegūsi to izzinot?) - Izvērtē to! (Izsaki argumentus par un pret to!)

4. Solidaritāte

5) Noskatās video sižetu „ES un TOLERANCE”.

- Vai šajā video sižetā varēja saskatīt tolerantu attieksmi? Miniet piemērus!

(Atklājas reliģiskā iecietība, solidaritāte un tolerance pret klasesbiedru, kas izpaužas situācijas izpratnē, kā arī atbalstā un izpalīdzībā.)

Atgriezeniskā saite

Noslēguma diskusija:

- Kā, jūsuprāt, solidaritāte izpaužas ģimenē?
- Kā mēs varam būt solidāri pret cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, cilvēkiem ar atšķirīgu reliģisko piederību u.c.?
- Kā jūs domājat, kā Eiropas valstis savā starpā var solidarizēties?

Informācija

Solidaritāte – sev līdzīgo pašreizējā atbalstīšana, kopā turēšanās (uzmanīga attieksme pret citiem, aktīva piedalīšanās).

(Pēc Ašmanis, M. *Politikas terminu vārdnīca*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1999., 114.lpp.)

Darba lapa Nr. 1

Tāds brālis

Viens no maniem draugiem, vārdā Pols, saņēma sava brāļa Ziemassvētku dāvanu – automašīnu. Ziemassvētku vakarā Pols iznāca no sava kantora. Ap viņa mirdzošo jauno mašīnu staigāja kāds zeperis un to apbrīvoja. – Mister, vai tas jūsu auto? – viņš jautāja. Pols pamāja: – Brālis man to uzdāvināja Ziemassvētkos.

Puika bija izbrīnīts. – Jūs gribat teikt, ka jūsu brālis jums to iedeva un jums tā neko nemaksāja? Ak, es vēlētos... – viņš saminstinājās.

Protams, Pols zināja, ko vēlas puīselis, – lai viņam būtu tāds brālis.

Pārsteigtais Pols palūkojās zēnā, tad pēkšņi pajautāja: – Vai tu nevēlies pavizināties mašīnā?

– Ak jā, tas būtu vareni.

Pēc neilga brauciena zēns pagriezās un, acīm kvēlojot, teica: – Mister, vai jūs nevarētu piebraukt pie manas mājas? Pols pasmaidīja. Viņam šķita, ka viņš zina, ko puika vēlas. Viņš droši vien gribēja parādīt kaimiņiem, ka var ierasties mājās lielā automašīnā. Taču Pols atkal bija kļūdījies.

– Lūdzu, apstāieties tur, kur tie divi pakāpieni, – zēns lūdza.

Puīselis uzskrēja pa pakāpieniem. Pēc īsa brīža Pols dzirdēja viņu atgriežamies, taču viņš nāca lēnām. Viņš nesa savu mazo slimo brālīti. Viņš apsēdināja brālīti uz apakšējā pakāpiena, atbalstīja viņu un rādīja mašīnu:

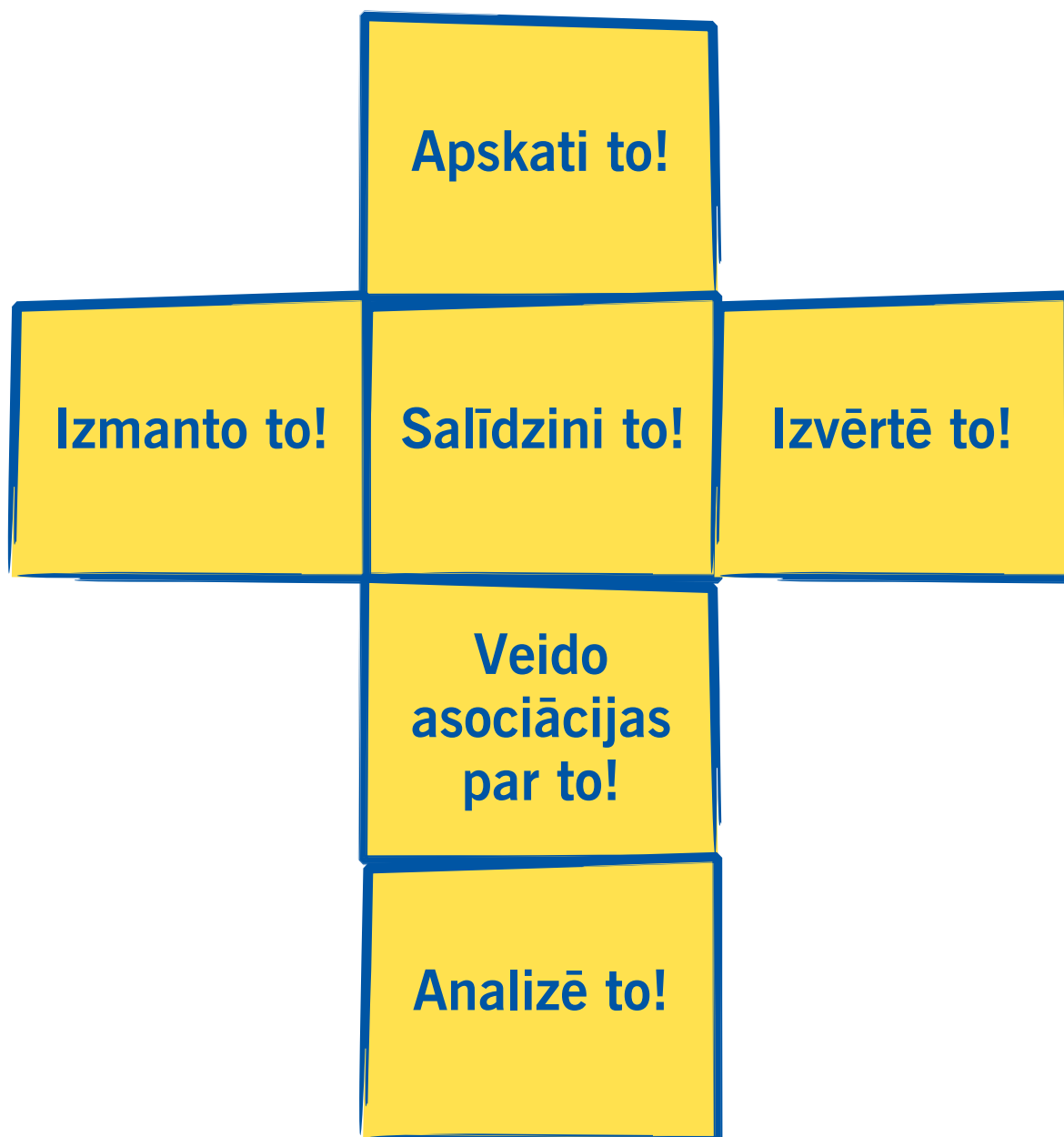
– Redz, kur tā ir, Badij, kā es tev augšā teicu. Brālis viņam to uzdāvināja Ziemassvētkos, un tā viņam nemaksāja ne centa. Un pienāks laiks, kad es tev uzdāvināšu tieši tādu pašu mašīnu... tad tu pats savām acīm varēsi apskatīt tās jaukās lietas Ziemassvētku skatlogos, par kurām es tev centos pastāstīt.

Pols izkāpa un iecēla bērnu savas mašīnas priekšējā sēdekļī. Vecākais brālis mirdzošām acīm ierāpās aizmugurē, un visi trīs devās neaizmirstamā brīvdienas ceļojumā.

Pēc D.Klārka stāsta „Tāds brālis”

(Autoru kolektīvs. *Ētika 7.klasei. Skolotāju grāmata.* – Rīga: Zvaigzne ABC, 2001., 43.lpp.)

- 1) Kāpēc Pols bieži izdarīja nepareizus secinājumus par zēna izvēli?
- 2) Kuras situācijas viņam lika mainīt savas domas?
- 3) Kādas izvēles iespējas šajā situācijā bija vecākajam brālim?
- 4) Kur šajā brīdī varētu būt zēnu vecāki?
- 5) Kādas ir vecākā brāļa attiecības ar vecākiem? Pamato savu atbildi!
- 6) Kā Tu rīkotos dotajā situācijā, ja Tu būtu vecākā brāļa vietā?

4. Solidaritāte

4.2. ES un bēgļi

Mērķi

Veidot izpratni par jēdzienu *solidaritāte*.
Veicināt izpratni, ka ES solidarizējas ar citām
starptautiskajām organizācijām bēgļu jautājumu risināšanā.

Izmantojamās mācību metodes Avotu analīze, diskusija.

Mērķauditorija 10.-12.klase

Nodarbības ilgums 40 min.

Nepieciešamie resursi Dators, dokumentu kamera, projektors vai interaktīvā tāfele, darba lapas.

Nodarbības apraksts

1) Temata ierosināšanai skolotājs uzraksta uz tāfeles jēdzienu „bēglis”. Aicina izglītojamos, izmantojot jēdziena bēglis burtus, uzrakstīt katram savas asociācijas. ([Darba lapa Nr.1](#))

2) Darbs ar informācijas avotiem. Skolotājs aicina izglītojamos iepazīties ar informācijas avotiem. ([Darba lapa Nr.2](#))

- Kāda starptautiska problēma ir atspoguļota informācijas avotu saturā?
- Kādi iemesli ir likuši šiem cilvēkiem pamest savas mājas? (Politiskie (karš, genocīds u.c.) bēgļi, klimata bēgļi.)
- Kādi un cik veci cilvēki devās bēgļu gaitās?
- Kādas tiesības ir bēgļiem?
(Vispārējās cilvēktiesības, tiesības uz patvērumu, uz humāno palīdzību, uz starptautisko aizsardzību, uz fizisko drošību.)
- Kā jūs domājat, kādas sajūtas bija cilvēkiem, dodoties bēgļu gaitās? (Rosina pievērsties informācijas avotiem.)
- Kā jūs domājat, ko cilvēki ņēma līdzi, atstājot savas mājas?
- Kas bija jāsaglabā bēgļu gaitās?
(Sava un citu dzīvība, cieņa un pašcieņa, solidaritāte u.c.)
- Atcerēsimies pasaules vēstures notikumus 20.gadsimtā!
Kurās valstīs cilvēki meklēja patvērumu?
(Zviedrija, ASV u.c.)

4. Solidaritāte

- Ar kādām grūtībām sastapās bēgļi?
- Kur šodien bēgļi meklē patvērumu?
(ES valstīs, citās valstīs, kur valda miers u.c.)
- Ko ES valstis dara šīs problēmas risināšanai?

Atgriezeniskā saite

Brīvais raksts. Skolotājs projicē uz ekrāna vai interaktīvās tāfeles brīvā raksta tematu: „ES. Latvija. Bēgļi...”
Izglītojamie tiek aicināti izteikt domu vienā teikumā.

Informācija

Piemēri

ES darbojas Humānās palīdzības departaments (ECHO), kurš ir sniedzis palīdzību vairāk nekā simts valstīs, neatkarīgi no rases, etniskās, reliģiskās, nacionālās piederības vai dzimuma.

Pēc 2004.gada decembra cunami Dienvidaustrumāzijas cietušajiem ES nodrošināja materiālus un ekspertus, kas palīdzēja ģimenēm atjaunot ciemus, būvēt laivas. Piegādāja pirmās nepieciešamības preces – pārtiku, dzeramo ūdeni, teltis un sniedza medicīnisko palīdzību.

2007.gadā 17,8 miljonus eiro ES novirzīja humānai palīdzībai cilvēkiem Irākā. Naudu piešķīra cilvēkiem, kuri kara dēļ zaudējuši mājas, bēgļiem kaimiņvalstīs. Katru gadu ES – tas ir, Eiropas Komisija un 27 dalībvalstis – velta gandrīz 100 eiro no iedzīvotāja attīstības palīdzībai pasaulē.

(Eiropas dienasgrāmata. 2009.-2010. – Beļģija: Eiropas Kopiena, 2009., 86.-87.lpp.)

Darba lapa Nr. 1

Bēgt
bērnus
Genocīds
neLaimīgs
lūdzējais
mājas

(Autoru piemērs)

Bēgle*(atdz. Ilze Bule)*

Nogurusi grūtajā ceļā,
Ar asarām sejā,
Viņa smagi min iemītu taku,
Vientuļo gājumu nīstot.

Nokaitēta saule
Vēstī mums drūmu stāstu,
Ja esi kļuvis par bēgli,
Lidzi nes posta un nemiera lāstu.

Vēl desmit jūdzes pa svelmaino tveici,
Vēl desmit bezgala garas jūdzes,
Cerot uz ciematu mazu rietumu krastā.
Uz palmu ēnu pie Sarkanās jūras.

Pavisam novārgusi, bet stipra garā,
Drīz – tā zina, viņi būs galā,
Dziesmu brašu meitene sāk,
Un mērķis beidzot ir klāt.

(Bēgli. Rokasgrāmata skolotājiem. 2.brošūra. – Apvienoto Nāciju Komisārs Bēglu Jautājumos UNHCR, 1999., 6.lpp.)

Indijas pilsēta Bihāra. Klimata bēgli.
(http://www.sargs.lv/Zinas/Arvalstis/2011/06/01-1_foodsafety.aspx#lastcomment)

Jēkabs Kazaks „Bēgli”, 1917.
(*Starptautiskās humanitārās tiesības Latvijā un pasaulē* – Rīga: Latvijas Sarkanais Krusts, 2005., 54.lpp.)

turpinājums

Darba lapa Nr. 2

Cilvēki aiziet no pilsētas. Rēzekne Otrā pasaules kara laikā.
(*Starptautiskās humanitārās tiesības Latvijā un pasaulē.* – Rīga: Latvijas Sarkanais Krusts, 2005., 49.lpp.)

Bēgļi Āfrikā.

Bēgļu nometne.
(<http://teesseasonsoflife.blogspot.com/2010/04/living-like-refugee.html>)

Bēgļi

Krīt lapu košums, vēla vēja rauts,
Deg birzīm pāri asiņaini rieti.
Kurp dosimies, kad tīrums nenoplauts,

Un skumjas dzeļ, kā bargu bultu spieti?
Tumst. Uguns mēles nerimst dūmus lakt,
Pie gruvām gaudo suņi nepiesieti...

Ardievu, dzimtene, ar labunakt!
Mums jāaiziet, lai skaidru sirdi glābtu.
Var tautas godu dziļos kapos rakt,

Tas augšup augs, lai brīvību slāptu.
Mēs aizejam, lai grieztos atpakaļ,
Lai mūsu karogs pāri kalniem kāptu.

Tumst vējains vakars. Lielgabali kaļ.
Mēs ceļu pieņemam, ko liktenis mums līcis.
Gan Dieva dzirnas nesteigdamās maļ,

Tam jāuzvar, kas cīnās neapnīcis!
(*Pēteris Aigars*)

(*Starptautiskās humanitārās tiesības Latvijā un pasaulē.* – Rīga: Latvijas Sarkanais Krusts, 2005., 53.lpp.)

5.1. Mums ir tiesības ticēt

Mērķi	Veidot izpratni par jēdzienu <i>pilsoņu tiesības</i> . Iepazīstināt ar cilvēktiesībām par reliģisko brīvību. Pilnveidot kritiskās domāšanas prasmi.
Izmantojamās mācību metodes	Avotu un dokumentu analīze, diskusija.
Mērķauditorija	5.-7.klase
Nodarbības ilgums	40-80 min.
Nepieciešamie resursi	Dators, projektors vai interaktīvā tāfele, darba lapas ar avotiem un uzdevumiem.
Nodarbības apraksts	1) Noskatās video sižetu „ES un TOLERANCE”. 2) Skolotājs uzdod jautājumus: • Kādas problēmas saskatījāt šajā video sižetā? • Kāpēc, jūsuprāt, radās šādas problēmas? • Vai esat saskārušies ar līdzīgām situācijām? 3) Skolotājs piedāvā iepazīties ar dažādos laika periodos tapušiem dokumentiem, kuros atspoguļojas reliģiskā brīvība. (Darba lapa Nr.1) 4) Izglītojamie pilda darba lapu, analizējot un salīdzinot avotus. (Darba lapa Nr.2)
Atgriezeniskā saite	Diskusija par iegūtajām atziņām, analizējot avotus par reliģisko brīvību. Skolotājs diskusijā atsaucas uz darba lapā ietvertajiem jautājumiem.

Piezīme 3.3.

Akcentēt, ka ne visos laika periodos sabiedrība bijusi tik brīva un iecietīga.

Darba lapa Nr. 1

Dokumentu fragmenti par cilvēktiesībām

1. Fragments no *Napoleona Civillkodeksa jeb Napoleona kodeksa (1804)*

- Iedzīvotāji tika pasludināti vienlīdzīgi likuma priekšā.
- Nepastāvēja nekādas augstdzimušo, garīdznieku vai bagātnieku privilēģijas.
- Tika garantēta cilvēka tiesāšana zvērināto tiesā*.
- Tika garantēta reliģijas brīvība.

* Zvērināto tiesa ir tiesa, kuras sastāvā ir viens vai vairāki profesionāli tiesneši un vairāki (visbiežāk 6) zvērināti piesēdētāji (žūrija).

(Pēc *Valsts un tiesību vēsture jēdzienos un terminos*. – Rīga: Divergens, 2001., 107.-108.lpp.)

2. Fragments no *Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarācijas (1789)*

- Cilvēki piedzimst brīvi un tādi arī paliek vienlīdzīgi savās tiesībās.
- Brīvība ir iespēja darīt visu, kas nevienam citam nenāk par ļaunu.
- Likums ir sabiedrības gribas izpausme. Visiem pilsoņiem ir tiesības tieši vai ar savu pārstāvju starpniecību piedalīties likumu veidošanā. Aizsardzībai vai sodam jāattiecas uz visiem vienādi.
- Nevienam nedrīkst vajāt viņa uzskatu, arī reliģiskās pārliecības dēļ, īpaši, ja to izpausmes nepārkāpj likumā noteikto kārtību.
- Brīva savu uzskatu un gribas paušana ir viena no cilvēka dārgākajām tiesībām; katrs pilsonis var brīvi runāt, rakstīt, publicēties.

3. Fragments no *Amerikas Savienoto Valstu Tiesību bīla (1791)*

- Garantē ticības, vārda, preses un pulcēšanās brīvību, kā arī griezties pie valdības ar lūgumu.
- Garantē, ka nevienam „bez attiecīga juridiska procesa neatņems dzīvību, brīvību vai īpašumu.”

4. Fragments no *Vispārējās Cilvēktiesību deklarācijas (1948)*

- Visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma priekšā.
- Katram cilvēkam ir tiesības uz dzīvību, brīvību un personas neaizskaramību.
- Katram cilvēkam ir tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību.
- Katram cilvēkam ir tiesības uz darbu, uz brīvu darba izvēli, uz taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem un uz aizsardzību pret bezdarbu.
- Katram cilvēkam ir tiesības uz izglītību.

5. Fragments no *Eiropas Savienības Pamattiesību hartas* (2000)

10.pants. Domu, pārliecības un ticības brīvība

1. Ikvienam ir tiesības uz domu, pārliecības un ticības brīvību. Šīs tiesības ietver brīvību mainīt ticību vai pārliecību un brīvību individuāli vai kolektīvi un publiski vai privāti paust ticību vai pārliecību lūgšanās, mācībās, ieražās un ceremonijās.

2. Uz pārliecību balstītas atteikšanās tiesības atzīst saskaņā ar valstu tiesību aktiem, kas nosaka šo tiesību izmantošanu.

6. Fragments no *Latvijas Republikas Satversmes* (pieņemta 1922.gadā, papildināta 1998.gada 15.oktobra likuma redakcijā)

Cilvēka pamattiesības (8.nodaļa)

- Ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības.
- Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā.
- Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.
- Ikviens ir tiesības uz dzīvību aizsargā likums.
- Ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību.
- Ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību.
- Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos.
- Ikvienam ir tiesības uz izglītību.

Darba lapa Nr. 2

Iepazīsties ar avotiem un atbilde uz jautājumiem! (Darba lapa Nr.1)

1. Kuri starptautiskie dokumenti paredz cilvēktiesības?

2. Kādas cilvēku tiesības un brīvības ir atklātas šo dokumentu saturā?

3. Kuros dokumentos ir paredzēta cilvēku reliģiskā brīvība?

4. Kā tu uzskati, vai ir svarīgi aizstāvēt reliģisko brīvību?

5.2. Vēlos būt arheologs

Mērķi

Veidot izpratni par jēdzienu *brīvība* un *pilsoņu tiesības*.
Saprast, ka visu ES dalībvalstu pilsoņiem ir iespējas brīvi izvēlēties studiju valsti ES ietvaros.
Sekmēt izglītojamo sadarbības un prezentācijas prasmes.

Izmantojamās mācību metodes

Diskusija, scenārija/plāna veidošana, prezentācija.

Mērķauditorija

10.-12.klase

Nodarbības ilgums

40-80 min.

Nepieciešamie resursi

Dators, projektors vai interaktīvā tāfele, Eiropas karte, kartītes ar četrus Eiropas etnisko grupu nosaukumiem, darba lapas.

Nodarbības apraksts

Atgriezeniskā saite

- 1) Noskatās video sižetu „ES un BRĪVĪBA”.
 - 2) Diskusija par video sižetā redzēto:
 - Kādas pilsoņu tiesības var saskatīt dotajā video sižetā?
 - Kas ir pilsonis?
 - Vai Latvijas Republikas pilsonis ir arī Eiropas Savienības pilsonis? Pamato savu atbildi!
 - Kādas iespējas Latvijas studentiem sniedz ES? (Akcentēt jēdzienu brīvība, brīva izvēle u.tml.)
 - Kas jāzina, lai varētu izmantot šīs priekšrocības?
 - 3) Skolotājs iepazīstina izglītojamos ar uzdevumu ([Darba lapa Nr.3](#)) un sniedz informāciju par to, kuru Eiropas daļu teritorijas senāk apdzīvoja šīs kultūras. ([Darba lapa Nr.2](#))
 - 4) Izglītojamie sadalās četrās grupās (izlozē). ([Darba lapa Nr.1](#))
 - 5) Darbs pie scenārija plāna izveides. ([Darba lapa Nr.3](#))
- Grupu darba prezentācijas ([Darba lapa Nr.4](#)) un noslēguma diskusija:
- Kā jūs vērtējat savas grupas darbu?
 - Kādas bija grupas darba veiksmes un neveiksmes?
 - Ko jūs uzzinājāt par studiju iespējām citās Eiropas valstīs?
 - Kādi ir šādu studiju brīvības plusi un mīnusi? ([Darba lapa Nr.4](#))
 - Kā jūs domājat, vai LR pilsonis, kurš studē kādā no ES dalībvalstīm, ir tiesīgs šajā valstī piedalīties Eiropas Parlamenta vēlēšanās? Pamatojiet savu viedokli!

Darba lapa Nr. 1

Etruski

Kelti

Vikingi

Slāvi

(Karte pieejama: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/metmat/vesture_6_9/kartes5.shtml)

Darba lapa Nr. 3

Uzdevums grupu darbam

Iedomājies, ka tu vēlies studēt arheoloģiju un pētīt kādu no Eiropas senajām kultūrām. Ne visas šīs kultūras arheologs var pētīt Latvijā. Noskaidro un izveido plānu, kur un kā var apgūt izvēlēto profesiju:

1. **grupa** – arheologs etrusku materiālās kultūras pētnieks;
2. **grupa** – arheologs ķeltu materiālās kultūras pētnieks;
3. **grupa** – arheologs vikingu materiālās kultūras pētnieks;
4. **grupa** – arheologs slāvu materiālās kultūras pētnieks.

Plāna paraugs izglītojamajiem

1) Valsts _____

2) Iespējamā studiju valoda _____

3) Kā nokļūt šajā valstī (transports, muiža, vīzas u.c. prasības) _____

4) Izpēti Eiropas Savienības Pamattiesību hartas fragmentu! Secini, kādas priekšrocības, iespējas un aizsardzība ir nodrošināta ārvalstu studentam, ES pilsonim!

Fragments no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas

V SADAĻA

PILSONU TIESĪBAS

[..] 42. pants Tiesības piekļūt dokumentiem

Ikvienam Savienības pilsonim un jebkurai fiziskai personai, kas dzīvo kādā dalībvalstī, vai juridiskai personai, kuras juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, ir tiesības piekļūt Savienības iestāžu un struktūru dokumentiem neatkarīgi no to veida. [..]

45. pants Pārvietošanās un uzturēšanās brīvība

1. Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un apmesties uz dzīvi dalībvalstu teritorijā.
2. Pārvietošanās un uzturēšanās brīvību saskaņā ar Līgumiem var piešķirt trešo valstu pilsoņiem, kuri likumīgi dzīvo kādas dalībvalsts teritorijā.

46. pants Diplomātiskā un konsulārā aizsardzība

Ikvienam Savienības pilsonim trešās valsts teritorijā, kurā nav pārstāvniecības tai dalībvalstij, kuras pilsonis viņš ir, ir tiesības uz jebkuras dalībvalsts diplomātisko un konsulāro iestāžu aizsardzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs valsts pilsoņiem. [..]

Informācija

Veidojot darba plānu izglītojamie var izmatot informāciju no sekojošām mājas lapām:

www.viaa.gov.lv
www.brauktvainebraukt.lv
www.riga-airport.com
www.pv.lv
www.tallinksilja.com/lv/web/lv/riga-passenger-port
www.autoosta.lv

Darba lapa Nr. 4

1. Ko Tu izzināji par studiju iespējām citās Eiropas valstīs?

2. Kādi ir šādu studiju brīvības plusi un mīnusi?

“+” vai stiprās puses

- 1) Plašāka iespēja apgūt izvēlēto profesiju.
- 2)

“-” vai vājās puses

- 1) Jāapgūst studijas svešā valodā.
- 2)

Ieguvumi

- 1) Plašāks redzesloks.
- 2)

Riski

- 1) Izvēlēties darbu studiju valstī.
- 2)

3. Kā Tu vērtē savas grupas darbu? Vērtējumu apvelc!

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Piezīmes: _____

4. Kādas bija grupas darba veiksmes un neveiksmes?

6. Tiesiskums

6.1. Laiks un likuma vara

Mērķi

Veidot izpratni par jēdzienu *tiesiskums*.

Analizējot informācijas avotus, nonākt līdz atziņai, ka tiesiskums dažādos laikos izpaudies atšķirīgi.

Izmantojamās mācību metodes

Avotu analīze, diskusija.

Mērķauditorija

5.-7.klase

Nodarbības ilgums

40 min.

Nepieciešamie resursi

Dators un projektors vai interaktīvā tāfele, vai dokumentu kamera, darba lapas.

Nodarbības apraksts

1) Uz tāfeles ir uzrakstīts jēdziens *tiesiskums*.

Skolotājs nolasa jēdziena skaidrojumu.

2) Skolotājs izdala izglītojamajiem sagrieztas lapiņas ar dažādiem vārdiem. ([Darba lapa Nr.1](#))

3) Skolotājs aicina iepazīties ar vārdiem, kas ir uz izdalītajām lapiņām. Ja uzskati, ka Tavs vārds atteicas uz jēdzienu *tiesiskums*, uzlīmē savu lapiņu līdzās uzrakstītajam jēdzienam uz tāfeles!

4) Izglītojamie iepazīstas ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas fragmentu. ([Darba lapa Nr.2](#))

5) Izmantojot dokumentu kameru vai interaktīvo tāfeli, izglītojamie aplūko attēlu „Likteņa zirgs” un izlasa *Indriķa hronikas* fragmentu. ([Darba lapa Nr.2](#))

Atgriezeniskā saite

Mācību stundas noslēgumā skolotājs atkārtoti pievērš izglītojamo uzmanību uz tāfeles uzrakstītajam jēdzienam *tiesiskums* un pielīmētajām lapiņām.

Brīva diskusija:

- Vai visi izvēlētie vārdi raksturo tiesiskumu?
(Neatbilstošos vārdus noņem. Skolotājs piedāvā papildināt sarakstu.)
- Kāpēc šie vārdi attiecas uz jēdzienu *tiesiskums*?

Informācija

TIESISKUMS jeb likuma vara ir princips, ka neviens indivīds, lai arī cik ietekmīgs, nestāv pāri likumam. Šis princips ierobežo valsts vadītāju patvaļu attiecībā pret valsts iedzīvotājiem un veicina aizvien jaunu cilvēktiesību iekļaušanu likumos.

(Pēc Autoru kolektīvs. *Ideju vārdnīca*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1999., 524.lpp.)

TIESĪBAS	AIZSTĀVĪBA
MIERS	LIKUMS
BRĪVĪBA	NEVAINĪGUMS
TIESA	VAINA
PERSONA	NOZIEGUMS
IESPĒJAS	SODS
LĪGUMS	SPRIEDUMS
PILSONIS	SKOLA
VALSTS	VĒSTURE
APRŪPE	DARBS
SABIEDRĪBA	EKONOMIKA
PATVĒRUMS	KARŠ
POLICIJA	VERDZĪBA
ĢIMENE	RELIGIJA

Darba lapa Nr. 2

Fragments no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas

VI SADAĻA

TIESISKUMS

[..] Ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos* noteiktā tiesā. Ikvienai personai ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību. [..]

* Tiesību akti – likumi.

Artūra Baumaņa glezna. „Likenā zirgs”.

(Falka, S., Kuprišs, E. *Tiesa un tiesas spriešana*. – Rīga: RaKa, 2007., 12.lpp.)

Indriķis par Meinharda darbību Ikšķilē

Tā par bīskapa Meinharda darbību Ikšķilē raksta hronists Indriķis:

„(Meinhard) ieradās Līvzemē kopā ar tirgotājiem [...] (kurus) ar līviem saistīja draudzīgas saites [...] (Viņš dzīvoja) sludinādams līviem un uzceldams baznīcu Ikšķiles ciemā [...]

Šim bīskapam bija līdzgaitnieks [...] Teodorihs. To Turaidas līvi gribēja ziedot saviem dieviem [...] dieva griba par ziedošanu (tika) izzināta zīlējot. Tapa nolikts šķēps, un zirgs kāpa pār to [...] pirmo sperdams dzīvības lēmēja (labo) kāju [...] (Tā) Teodorihs tika saglabāts dzīvei. Šis pats brālis, aizsūtīts uz Igauniju, pieredzējis lielas dzīvības briesmas. Saules aptumsuma dēļ, [...] jo viņi sacīja, ka Teodorihs Sauli apēdot [...]”

(Purēns, V. *Pasaules vēsture pamatskolai. II daļa. Viduslaiki*. – Rīga: Raka, 2003., 126.lpp.)

1) Kādas pilsoņu tiesības ir minētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas fragmentā?

2) Kāds vēstures notikums ir atspoguļots A. Baumaņa gleznā un *Indriķa hronikā*?

3) Vai, tavuprāt, *Indriķa hronikas* fragmentā tiesa ir taisnīga? Pamato savu atbildi!

4) Vai mūsdienās būtu pieļaujams tāds tiesas process? Pamato savu atbildi!

6. Tiesiskums

6.2. Taisnīga tiesa

Mērķi	Veidot izpratni par jēdzienu <i>tiesiskums</i> . Izprast taisnīgas tiesas un nevainīguma prezumpcijas principa priekšrocības.
Izmantojamās mācību metodes	Diskusija, avotu analīze.
Mērķauditorija	10.-12.klase
Nodarbības ilgums	40 min.
Nepieciešamie resursi	Dators, projektors vai interaktīvā tāfele, dokumentu kamera, darba lapas.
Nodarbības apraksts	1) Noskatās video sižetu „ES un CIENĀ”. Pirms diskusijas skolotājs uz tāfeles uzraksta „Tiesiskums – likuma vara”. • Kā tiesiskums atspoguļojas dotajā video sižetā? (Nedrīkst izplatīt nepatiesu informāciju, apsūdzēt bez pierādījumiem u.c. nianšes.) 2) Skolotājs uzsver: „Video sižetā ir pieminēts Latvijas Republikas Krimināllikums. Mūsdienās Latvijas Republikas tiesu sistēma balstās uz principu nevainīguma prezumpcija. Taču ne visos laikos šis princips tika ievērots.” Izglītojamie tiek aicināti iepazīties ar informācijas avotiem. (Darba lapa Nr.1) 3) Diskusija (Darba lapa Nr.2): • Ko tiesiska sabiedrība iegūst, ja tiek ievērotas cilvēktiesības? (Taisnīga tiesa visiem u.c.) • Ko sabiedrība zaudē, ja cilvēktiesības netiek ievērotas? (Iekšpolitisko stabilitāti u.c.)
Atgriezeniskā saite	

„Viduslaikos tiesa bija reliģijas un paražu ietekmē. Kriminālajā procesā vadījās pēc tā sauktā *vainīguma prezumpcijas* principa, kad tiesājamam ir jāpierāda savs nevainīgums. Ar šo mērķi viņš deva „attīrīšanas zvērestu”. Ja zvērestam neticēja, iestājās tā sauktā “dieva tiesa”, kas bija cietsirdīga un netaisna: tiesājamo pakļāva pārbaudei ar nokaitētu dzelzi vai ar verdošu ūdeni un tad pēc apdegumu rakstura sprieda par vainīgumu vai nevainīgumu. Citos gadījumus „dieva tiesa” norisinājās kā divkauja starp strīdniekiem – ar ieroču palīdzību vai bez tiem.

Vainīguma prezumpcijas lietošana nozīmēja arī apsūdztošu tiesas attieksmi pret tiesājamo. Cilvēku, pret kuru tika celta apsūdzība, tiesa uzlūkoja kā noziedznieku. Soģu uzdevums bija panākt ātrāku atzīšanos, tāpēc plaši tika lietota spīdzināšana.

(Falka, S., Kuprišs, E. *Tiesa un tiesas spriešana*. – Rīga: RaKa, 2007., 14.-15.lpp.)

Inkvizīcija.* Spāņu gravūra (1560.)

(Autoru kolektīvs. *Vēsture pamatskolai. Jaunie laiki*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2003., 69.lpp.)

Vainīguma prezumpciju piemēroja arī inkvizīcijas tribunāli**.”

* Inkvizīcija - 1) tiesa un policejiska iestāde katoļu baznīcā cīņai ar ķecerību 13.-19.gs.; 2) mocišana, mokoša vai pazemojoša pratināšana, arī aizmuguriska tiesāšana.

(Ašmanis, M. *Politikas terminu vārdnīca*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1999., 60.lpp.)

** Tribunāls – speciāla tiesa (piemēram, kara), augstākā tiesa (īpaši krimināllietās) dažās valstīs.

(Ašmanis, M. *Politikas terminu vārdnīca*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1999., 122.lpp.)

turpinājums ►►►

Darba lapa Nr. 1

„Nevainīguma prezumpcija ir būtiskākā personas neaizskaramības garantija. Tā nozīmē, ka nevienu nevar atzīt par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un sodīt, kamēr viņa vaina nav pierādīta likumā noteiktajā kārtībā.

Pierādīšanas pienākums ir apsūdzētajam. Tiesājamam nav jāpierāda savs nevainīgums. Visas šaubas par tiesājamā vainu ir jāvērtē par labu tiesājamam.

Nevainīguma prezumpcijas būtība ir izslēgt neobjektīvo, apsūdzējo pieeju lietas izskatīšanai un sekmēt, lai notiesājošais spriedums balstītos tikai uz pilnībā pierādītiem faktiem.”

Onorē Domjē. „Aizstāvis”, 1865.

(Falka, S., Kuprišs, E. *Tiesa un tiesas spriešana*. – Rīga: RaKa, 2007., 73.lpp.)

Fragmenti no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas

VI SADAĻA

TIESISKUMS

[...] 47. pants Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu

Ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā.

Ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā. Ikvienai personai ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību.

Juridiskā palīdzība tiek sniegta tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu.

48. pants Nevainīguma prezumpcija un tiesības uz aizstāvību

1. Ikvienu apsūdzēto uzskata par nevainīgu, kamēr vaina nav pierādīta saskaņā ar likumu.

2. Ikvienam apsūdzētajam tiek garantētas tiesības uz aizstāvību. [...]

Jautājumi diskusijai

- 1) Kas ir vainīguma prezumpcija?
- 2) Kas ir nevainīguma prezumpcija?
- 3) Kā abās gleznu reprodukcijās atspoguļojas vainīguma un nevainīguma prezumpcija?
- 4) Kāpēc vainīguma prezumpcija nav taisnīga? Pamatojiet savu viedokli! (Pamatojumā izmanto Eiropas Savienības Pamattiesību hartas VI sadaļu TIESISKUMS!)
- 5) Kuru no abiem minētajiem tiesu principiem izmanto mūsdienu Latvijas tiesu sistēmā? Kāpēc?

Izmantotie avoti un literatūra

1. Ašmanis, M. *Politikas terminu vārdnīca*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1999
2. Autoru kolektīvs. *Brīnumainā Eiropa. Politiskās izglītības darba burtnīca*. – Jelgava: Nordik
3. Autoru kolektīvs. *Ētika 7.klasei. Skolotāju grāmata*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2001
4. Autoru kolektīvs. *Ideju vārdnīca*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1999
5. Autoru kolektīvs. *Vēsture pamatskolai. Jaunie laiki*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2003
6. *Bēgļi. Rokasgrāmata skolotājiem*. 2.brošūra. – Apvienoto Nāciju Komisārs Bēgļu Jautājumos UNHCR, 1999
7. *Ceļojums pa Eiropas Savienību*. – Rīga: Eiropas Savienības informācijas aģentūra, 2007
8. *Eiropas Dienasgrāmata*. 2009.-2010. – Beļģija: Eiropas Kopiena, 2009
9. Falka, S., Kuprišs, E. *Tiesa un tiesas spriešana*. – Rīga: RaKa, 2007
10. Goldmane, S., Kļaviņa, A., Misāne, I., Straube, L. *Vēsture pamatskolai. Latvijas vēsture I*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2011
11. *Iedzīvotāju tiesības vērsties Eiropas Cilvēktiesību Tiesā*. – Rīga: LR Tiesībsarga birojs, 2007
12. Klišāns, V. *Vēsture vidusskolai II daļa*. – Rīga: Zvaigzne ABC, 2003
13. Panfils, T. *Eiropas Savienība. Vēsture, darbības jomas, dalībvalstis*. – Rīga: Zvaigzne ABC
14. *Pasaules ģeogrāfijas atlants*. – Rīga: Jāņasēta, 2004
15. Purēns, V. *Pasaules vēsture pamatskolai. II daļa. Viduslaiki*. – Rīga: Raka, 2003
16. Purēns, V. *Politika un tiesības*. – Rīga: RaKa, 2009
17. *Starptautiskās humanitārās tiesības Latvijā un pasaulē*. – Rīga: Latvijas Sarkanais Krusts, 2005
18. *Valsts un tiesību vēsture jēdzienos un terminos*. – Rīga: Divergens, 2001
19. www.brivpratigais.lv
20. www.esmaja.lv
21. www.es.gov.lv
22. www.europa.eu
23. www.kas.de
24. www.likumi.lv
25. www.tiesibsargs.lv

Pielikumi

Eiropas Savienības Pamattiesību harta

Preambula

Eiropas tautas, veidojot arvien ciešāku savstarpēju sadarbību, ir nolēmušas veidot mierpilnu nākotni, kuras pamatā ir kopējas vērtības.

Apzinoties savu garīgo un tikumisko mantojumu, Savienība balstās uz nedalāmām, universālām vērtībām – cilvēka cieņu, brīvību, vienlīdzību un solidaritāti; tās pamatā ir demokrātijas un tiesiskuma principi. Vislielāko uzmanību Savienība pievērš indivīdam, iedibinot Savienības pilsonību un izveidojot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu.

Savienība veicina šo kopējo vērtību saglabāšanu un attīstību, vienlaikus respektējot Eiropas tautu kultūru un tradīciju dažādību, kā arī dalībvalstu nacionālo identitāti un to valsts iestāžu organizāciju valsts, reģionālā un vietējā līmenī; tā tiecas veicināt līdzsvarotu un stabilu attīstību un nodrošina personu brīvu pārvietošanos, preču, pakalpojumu un kapitāla brīvu apriti un brīvību veikt uzņēmējdarbību.

Šajā nolūkā, ņemot vērā pārmaiņas sabiedrībā, sociālo attīstību, kā arī zinātniskos un tehnoloģiskos sasniegumus, ir nepieciešams stiprināt pamattiesību aizsardzību, šo tiesību nozīmīgumu īpaši uzsverot Hartā.

Šajā Hartā, ievērojot Savienības kompetences un uzdevumus, kā arī subsidiaritātes principu, no jauna ir apstiprinātas tiesības, kuru pamatā ir dalībvalstu konstitucionālās tradīcijas un starptautiskās saistības, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, Savienības un Eiropas Padomes pieņemtās Sociālās hartas, kā arī Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra. Šajā sakarā Savienības un dalībvalstu tiesas interpretē Hartu, ievērojot paskaidrojumus, kas sagatavoti pēc šo Hartu izstrādājušā Konventa prezidija ierosinājuma un kurus ir papildinājis Eiropas Konventa prezidijs.

Šo tiesību īstenošana ir saistīta ar atbildību un pienākumiem pret citām personām, visu sabiedrību un nākamajām paaudzēm.

Tāpēc Savienība atzīst turpmāk tekstā izklāstītās tiesības, brīvības un principus.

I SADAĻA

CIEŅA

1. pants Cilvēka cieņa

Cilvēka cieņa ir neaizskarama. Tā ir jārespektē un jāaizsargā.

2. pants Tiesības uz dzīvību

1. Ikvienai personai ir tiesības uz dzīvību.
2. Nevienam nedrīkst piespiest nāvessodu vai to izpildīt.

3. pants Tiesības uz personas neaizskaramību

1. Ikvienai personai ir tiesības uz fiziskās un garīgās neaizskaramības ievērošanu.
2. Medicīnas un bioloģijas jomā jo īpaši jāievēro:
 - a) attiecīgās personas apzināta un brīva piekrišana saskaņā ar tiesību aktos noteiktām procedūrām;
 - b) eigēniskās prakses aizliegums, jo īpaši, ja tās mērķis ir cilvēku selekcija;
 - c) aizliegums izmantot cilvēka ķermeni un tā daļas kā peļņas avotu;
 - d) cilvēku reproduktīvās klonēšanas aizliegums.

4. pants Spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodu aizliegums

Nevienam nedrīkst pakļaut spīdzināšanai, necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei vai sodiem.

5. pants Verdzības un piespiedu darba aizliegums

1. Nevienam nedrīkst turēt verdzībā vai kalpībā.
2. Nevienam nedrīkst likt veikt piespiedu darbu.
3. Cilvēku tirdzniecība ir aizliegta.

II SADAĻA

BRĪVĪBAS

6. pants Tiesības uz brīvību un drošību

Ikvienam ir tiesības uz personas brīvību un drošību.

7. pants Privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība

Ikvienai personai ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību.

8. pants Personas datu aizsardzība

1. Ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību.
2. Šādi dati ir jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu likumīgu pamatojumu, kas paredzēts tiesību aktos. Ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti, un tiesības ieviest labojumus šajos datos.
3. Atbilstību šiem noteikumiem kontrolē neatkarīga iestāde.

9. pants Tiesības stāties laulībā un tiesības izveidot ģimeni

Tiesības stāties laulībā un tiesības veidot ģimeni tiek garantētas saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kas nosaka šo tiesību izmantošanu.

10. pants Domu, pārliecības un ticības brīvība

1. Ikvienam ir tiesības uz domu, pārliecības un ticības brīvību. Šīs tiesības ietver brīvību mainīt ticību vai pārliecību un brīvību individuāli vai kolektīvi un publiski vai privāti paust ticību vai pārliecību lūgšanās, mācībās, ieražās un ceremonijās.
2. Uz pārliecību balstītas atteikšanās tiesības atzīst saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kas nosaka šo tiesību izmantošanu.

11. pants Vārda un informācijas brīvība

1. Ikvienai personai ir tiesības uz vārda brīvību. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un brīvību saņemt un izplatīt informāciju vai idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām.
2. Tiek ievērota plašsaziņas līdzekļu brīvība un plurālisms.

12. pants Pulcēšanās un biedrošanās brīvība

1. Ikvienai personai ir tiesības uz mierīgas pulcēšanās un biedrošanās brīvību visos līmeņos, jo īpaši politiskajā, arodbiedrību un pilsoniskajā jomā, kas nozīmē tiesības ikvienam veidot arodbiedrības un stāties tajās savu interešu aizstāvībai.
2. Politiskas partijas Savienības līmenī veicina Savienības pilsoņu politiskās gribas izteikšanu.

13. pants Humanitāro un eksakto zinātņu brīvība

Pētījumi humanitārajās un eksaktajās zinātnēs ir brīvi. Tiek respektēta akadēmiskā brīvība.

14. pants Tiesības uz izglītību

1. Ikvienai personai ir tiesības uz izglītību, kā arī uz pieeju arodmācībām un tālākizglītībai.
2. Šīs tiesības ietver iespēju saņemt bezmaksas obligāto izglītību.
3. Brīvība dibināt mācību iestādes, ievērojot demokrātiskus principus, kā arī vecāku tiesības nodrošināt savu bērnu audzināšanu un izglītību saskaņā ar savu reliģisko, filozofisko un pedagoģisko pārliecību tiek ievērotas saskaņā ar valstu tiesību aktiem, kas nosaka šādas brīvības un tiesību izmantošanu.

15. pants Brīvība izvēlēties profesiju un tiesības strādāt

1. Ikvienai personai ir tiesības strādāt un iesaistīties brīvi izraudzītā vai akceptētā profesijā.
2. Katrs Savienības pilsonis var brīvi meklēt darbu, strādāt, izmantot tiesības veikt uzņēmējdarbību un sniegt dažādus pakalpojumus jebkurā dalībvalstī.
3. Trešo valstu pilsoņiem, kuriem ir atļauja strādāt dalībvalstu teritorijā, ir tiesības uz tādiem pašiem darba apstākļiem, kādi ir Savienības pilsoņiem.

Pielikums Nr. 1

16. pants Darījumdarbības brīvība

Darījumdarbības brīvību atzīst saskaņā ar Savienības tiesību aktiem un valstu tiesību aktiem un praksi.

17. pants Tiesības uz īpašumu

1. Ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt, kā arī tiesības attiecībā uz to dot rīkojumu savas nāves gadījumam. Nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju. Īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs.
2. Intelektuālais īpašums tiek aizsargāts.

18. pants Patvēruma tiesības

Patvēruma tiesības garantē, ievērojot noteikumus, kas ietverti 1951.gada 28.jūlija Ženēvas Konvencijā par bēgļu statusu un 1967.gada 31.janvāra Protokolā par bēgļu statusu, kā arī saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienību un Līgumu par Eiropas Savienības darbību (turpmāk "Līgumi").

19. pants Aizsardzība pārvietošanas, izraidīšanas vai izdošanas gadījumā

1. Kolektīva izraidīšana ir aizliegta.
2. Nevienu nedrīkst pārvietot, izraidīt vai izdot kādai valstij, ja ir liela iespējamība, ka attiecīgo personu tur sodīs ar nāvi, spīdzinās vai citādi necilvēcīgi vai pazemojoši pret viņu izturēsies vai sodīs.

III SADAĻA

VIENLĪDZĪBA

20. pants Vienlīdzība likuma priekšā

Visas personas ir vienlīdzīgas likuma priekšā.

21. pants Diskriminācijas aizliegums

1. Aizliegta jebkāda veida diskriminācija, tostarp diskriminācija dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko īpatnību, valodas, reliģijas vai pārliecības, politisko vai jebkuru citu uzskatu dēļ, diskriminācija saistībā ar piederību pie nacionālās minoritātes, diskriminācija īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.
2. Ievērojot Līgumu piemērošanas jomu un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ.

22. pants Kultūru, reliģiju un valodu daudzveidība

Savienība respektē kultūru, reliģiju un valodu daudzveidību.

23. pants Vīriešu un sieviešu līdztiesība

Vīriešu un sieviešu līdztiesība ir jānodrošina visās jomās, tostarp nodarbinātības, darba un atalgojuma jomā.

Līdztiesības princips neliedz saglabāt vai noteikt pasākumus, kuri paredz īpašas priekšrocības nepietiekami pārstāvētam dzimumam.

24. pants Bērnu tiesības

1. Bērniem ir tiesības uz viņu labklājībai nepieciešamo aizsardzību un gādību. Viņi drīkst brīvi paust savu viedokli. Šis viedoklis atbilstīgi bērnu vecumam un briedumam jāņem vērā jautājumos, kas skar bērnu intereses.
2. Visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātas iestādes, pirmkārt jāņem vērā bērna intereses.
3. Katram bērnam ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā viņa interesēm.

25. pants Vecāka gadagājuma cilvēku tiesības

Savienība atzīst un ievēro vecāka gadagājuma cilvēku tiesības dzīvot cienīgu un neatkarīgu dzīvi un piedalīties sabiedriskajā un kultūras dzīvē.

26. pants Invalīdu integrācija

Savienība atzīst un ievēro invalīdu tiesības izmantot pasākumus, kas paredzēti, lai nodrošinātu viņu neatkarību, sociālo un profesionālo integrāciju un dalību sabiedrības dzīvē.

IV SADAĻA

SOLIDARITĀTE

27. pants Darba ņēmēju tiesības uz informāciju un konsultācijām uzņēmumā

Darba ņēmējiem vai to pārstāvjiem attiecīgajos līmeņos ir jābūt garantētai laikus sniegtai informācijai un konsultācijām gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti Savienības tiesību aktos, kā arī valstu tiesību aktos un praksē.

28. pants Tiesības uz kolektīvām sarunām un rīcību

Darba ņēmējiem un darba devējiem vai attiecīgām to organizācijām saskaņā ar Savienības tiesību aktiem un valstu tiesību aktiem un praksi ir tiesības iesaistīties sarunās un slēgt koplīgumus attiecīgajos līmeņos, kā arī interešu konflikta gadījumā kolektīvi rīkoties, tostarp streikot, lai aizstāvētu savas intereses.

29. pants Tiesības izmantot darbā iekārtošanas pakalpojumus

Ikvienai personai ir tiesības izmantot bezmaksas darbā iekārtošanas pakalpojumus.

30. pants Aizstāvība nepamatotas atlaišanas gadījumā

Ikvienam darba ņēmējam nepamatotas atlaišanas gadījumā ir tiesības uz aizstāvību, ievērojot Savienības tiesību aktus, kā arī valstu tiesību aktus un praksi.

31. pants Godīgi un taisnīgi darba apstākļi

1. Ikvienam darba ņēmējam ir tiesības uz veselībai nekaitīgiem, drošiem un cilvēka cieņai atbilstīgiem darba apstākļiem.
2. Ikvienam darba ņēmējam ir tiesības uz maksimālā darba laika ierobežošanu, uz atpūtas laiku ik dienu un ik nedēļu, kā arī uz vienu ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu.

32. pants Bērnu darba aizliegšana un strādājošu jauniešu aizsardzība

Bērnu nodarbināšana ir aizliegta. Minimālais darbā pieņemšanas vecums nedrīkst būt mazāks par to vecumu, kādā beidzas obligātās izglītības apguve, neskarot noteikumus, kas ir labvēlīgāki jauniešiem, un neskarot atsevišķus izņēmumus.

Darbā pieņemtiem jauniešiem jābūt viņu vecumam piemērotiem darba apstākļiem, viņiem ir jābūt aizsargātiem pret ekonomisku ekspluatāciju vai jebkuru darbu, kas var kaitēt viņu drošībai, veselībai, fiziskajai, garīgajai, tikumiskajai vai sociālajai attīstībai vai var kavēt izglītības apguvi.

33. pants Ģimenes dzīve un darbs

1. Ģimenei tiek nodrošināta juridiska, ekonomiska un sociāla aizsardzība.
2. Lai būtu iespējams apvienot ģimenes dzīvi un darbu, ikvienam ir tiesības uz aizsardzību pret atlaišanu no darba saistībā ar maternitāti, kā arī tiesības uz apmaksātu maternitātes atvaļinājumu un uz bērna kopšanas atvaļinājumu pēc bērna piedzimšanas vai bērna adoptēšanas.

34. pants Sociālais nodrošinājums un sociālā palīdzība

1. Savienība atzīst un ievēro tiesības uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem un sociāliem pakalpojumiem, kuri saskaņā ar Savienības tiesību aktiem un valstu tiesību aktiem un praksi nodrošina aizsardzību tādos gadījumos kā maternitāte, slimība, nelaimes gadījums darba vietā, atrašanās apgādībā vai vecums, kā arī darba zaudējums.
2. Ikvienai personai, kura likumīgi dzīvo un pārvietojas Eiropas Savienības teritorijā, ir tiesības uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem un uz sociālajiem atvieglojumiem saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, kā arī valstu tiesību aktiem un praksi.
3. Apkarojot sociālo atstumtību un nabadzību, Savienība atzīst un ievēro tiesības uz sociālo palīdzību un palīdzību mājokļu jomā, lai saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, kā arī valstu tiesību aktiem un praksi nodrošinātu pienācīgu dzīvi tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu.

35. pants Veselības aizsardzība

Ikvienai personai ir tiesības uz profilaktisko veselības aprūpi un ārstniecību saskaņā ar nosacījumiem, kuri paredzēti valstu tiesību aktos un praksē. Nosakot un īstenojot visu Savienības politiku un darbības, ir jānodrošina augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis.

36. pants Pieeja pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi

Savienība saskaņā ar Līgumiem atzīst un ievēro valstu tiesību aktos un praksē noteikto pieeju pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, lai veicinātu Savienības sociālo un teritoriālo kohēziju.

37. pants Vides aizsardzība

Augstam vides aizsardzības līmenim un vides kvalitātei jābūt integrētai Savienības politikā un jābūt nodrošinātai saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības principu.

38. pants Patērētāju tiesību aizsardzība

Savienības politika nodrošina augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni.

V SADAĻA

PILSONU TIESĪBAS

39. pants Tiesības balsot un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās

1. Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības balsot un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās dalībvalstī, kurā viņš dzīvo, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā attiecīgās valsts pilsoņiem.
2. Eiropas Parlamenta locekļus ievēlē vispārējās tiešās vēlēšanās brīvā un aizklātā balsojumā.

40. pants Tiesības balsot un tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās

Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības balsot un tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās dalībvalstī, kurā viņš dzīvo, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā attiecīgās valsts pilsoņiem.

41. pants Tiesības uz labu pārvaldību

1. Ikvienai personai ir tiesības uz objektīvu, godīgu un pieņemamā termiņā veiktu jautājumu izskatīšanu Savienības iestādēs un struktūrās.

2. Šīs tiesības ietver:
 - a) ikvienas personas tiesības tikt uzklautai, pirms tiek veikts kāds individuāls pasākums, kas to varētu nelabvēlīgi ietekmēt;
 - b) ikvienas personas tiesības piekļūt materiāliem, kas uz to attiecas, ievērojot konfidencialitātes, kā arī profesionālā noslēpuma un komercnoslēpuma likumīgas aizsardzības apsvērumus;
 - c) pārvaldes pienākumu pamatot savus lēmumus.
3. Ikvienai personai ir tiesības panākt, lai Savienība atlīdzinātu zaudējumus, kurus ir radījušas tās iestādes vai darbinieki savu dienesta pienākumu izpildē, saskaņā ar dalībvalstu tiesību sistēmām kopīgiem vispārējiem tiesību principiem.
4. Ikvienu personu drīkst rakstīt Savienības iestādēm, izmantojot kādu no Līgumu valodām, un atbildei ir jābūt tajā pašā valodā.

42. pants Tiesības piekļūt dokumentiem

Ikvienam Savienības pilsonim un jebkurai fiziskai personai, kas dzīvo kādā dalībvalstī, vai juridiskai personai, kuras juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, ir tiesības piekļūt Savienības iestāžu un struktūru dokumentiem neatkarīgi no to veida.

43. pants Eiropas ombuds

Ikvienam Savienības pilsonim un jebkurai fiziskai personai, kas dzīvo kādā dalībvalstī, vai juridiskai personai, kuras juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, ir tiesības vērsties pie Eiropas ombuda ar sūdzībām par Savienības iestāžu vai struktūru pieļautām administratīvām kļūmēm, izņemot kļūmes, ko, pildot tiesu iestādes pienākumus, pieļāvusi Eiropas Savienības Tiesa.

44. pants Tiesības iesniegt lūgumrakstu

Ikvienam Savienības pilsonim un jebkurai fiziskai personai, kas dzīvo kādā dalībvalstī, vai juridiskai personai, kuras juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, ir tiesības iesniegt lūgumrakstu Eiropas Parlamentam.

45. pants Pārvietošanās un uzturēšanās brīvība

1. Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un apmesties uz dzīvi dalībvalstu teritorijā.
2. Pārvietošanās un uzturēšanās brīvību saskaņā ar Līgumiem var piešķirt trešo valstu pilsoņiem, kuri likumīgi dzīvo kādā dalībvalsts teritorijā.

46. pants Diplomātiskā un konsulārā aizsardzība

Ikvienam Savienības pilsonim trešās valsts teritorijā, kurā nav pārstāvniecības tai dalībvalstij, kuras pilsonis viņš ir, ir tiesības uz jebkuras dalībvalsts diplomātisko un konsulāro iestāžu aizsardzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šis valsts pilsoņiem.

VI SADAĻA

TIESISKUMS

47. pants Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu

Ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā.

Ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā. Ikvienai personai ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību.

Juridiskā palīdzība tiek sniegta tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu.

48. pants Nevainīguma prezumpcija un tiesības uz aizstāvību

1. Ikvienu apsūdzēto uzskata par nevainīgu, kamēr vaina nav pierādīta saskaņā ar likumu.
2. Ikvienam apsūdzētajam tiek garantētas tiesības uz aizstāvību.

49. pants Noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības un samērīguma principi

1. Nevienam nevar atzīt par vainīgu nodarījumā, kas ir darbība vai bezdarbība un ko tā izdarīšanas brīdī saskaņā ar attiecīgās valsts tiesībām vai starptautiskajām tiesībām neuzskata par noziedzīgu nodarījumu. Tāpat nevar piemērot bargāku sodu par to, kas bijis spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī. Ja pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas tiesību aktos ir paredzēts vieglāks sods, piemēro šo sodu.
2. Šis pants neliedz tiesāt un sodīt jebkuru personu par jebkuru darbību vai bezdarbību, kura tās izdarīšanas brīdī tikusi uzskatīta par noziedzīgu nodarījumu saskaņā ar valstu kopienas atzītiem vispārējiem principiem.
3. Sodu smagums nedrīkst būt nesamērīgs ar noziedzīgā nodarījuma smagumu.

50. pants Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam krimināllietā par to pašu noziedzīgo nodarījumu

Nevienu nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu.

VII SADAĻA

VISPĀRĪGI NOTEIKUMI, KAS ATTIECAS UZ HARTAS INTERPRETĒŠANU UN PIEMĒROŠANU

51. pants Piemērošanas joma

1. Šīs Hartas noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, ievērojot subsidiaritātes principu, un uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus. Tādēļ tās ievēro tiesības un principus, kā arī veicina to piemērošanu saskaņā ar savām atbilstīgajām pilnvarām un ievērojot Savienības kompetenci, kas tai piešķirta Līgumos.
2. Ar šo Hartu netiek paplašināta Savienības tiesību piemērošanas joma, paplašinot Savienības kompetences, un Savienībai netiek noteiktas nekādas jaunas kompetences vai uzdevumi, nedz grozītas kompetences un uzdevumi, kā tās noteiktas Līgumos.

52. pants Tiesību un principu piemērošana un interpretēšana

1. Visiem šajā Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos, un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Ievērojot proporcionalitātes principu, ierobežojumus drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.
2. Šajā Hartā atzītās tiesības, kuras ir paredzētas Līgumos, izmanto saskaņā ar noteiktajiem nosacījumiem un ierobežojumiem.
3. Ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā minētajā Konvencijā noteiktajām tiesībām. Šis noteikums neliedz Savienības tiesībās paredzēt plašāku aizsardzību.
4. Ciktāl šajā Hartā ir atzītas pamattiesības, kuru pamatā ir dalībvalstu kopējas konstitucionālās tradīcijas, šīs tiesības interpretē saskaņā ar minētajām tradīcijām.

5. Šīs Hartas noteikumus, kas ietver principus, var ieviest ar likumdevējas varas un izpildvaras aktiem, kurus pieņem Savienības iestādes un struktūras, un ar dalībvalstu aktiem, kad tās, izmantojot attiecīgās pilnvaras, īsteno Savienības tiesību aktus. Hartas noteikumi ir piemērojami tiesā tikai šādu aktu interpretācijā un pieņemot lēmumu par to likumību.
6. Pilnībā ņem vērā valstu tiesību aktus un praksi, kā noteikts šajā Hartā.
7. Savienības un dalībvalstu tiesas pienācīgi ievēro skaidrojumus, kas izstrādāti, lai sniegtu norādes šīs Hartas interpretācijai.

53. pants Aizsardzības līmenis

Nekas no šajā Hartā noteiktā nav interpretējams kā tāds, kas ierobežo vai negatīvi ietekmē cilvēktiesības un pamatbrīvības, kuras atzītas attiecīgās to piemērošanas jomās Savienības tiesību aktos un starptautiskajās tiesībās, kā arī starptautiskās konvencijās, kurām pievienojusies Savienība vai visas dalībvalstis, tostarp Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un dalībvalstu konstitūcijās.

54. pants Tiesību ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums

Nekas no šajā Hartā noteiktā nav interpretējams kā tiesības iesaistīties kādā darbībā vai veikt kādu darbību, kas vērsta uz kādu šajā Hartā atzītu tiesību un brīvību iznīcināšanu vai to ierobežošanu lielākā mērā, nekā tas paredzēts Hartā.

Vispārējā Cilvēktiesību deklarācija (fragments)

[..]

Ģenerālā Asambleja pasludina šo Vispārējo Cilvēktiesību deklarāciju par uzdevumu, kuru pildīt jātiecas visām tautām un visām valstīm, lai katrs cilvēks un katrs sabiedrības institūts, pastāvīgi ievērojot šo Deklarāciju, ar izskaidrošanu un izglītošanu censtos veicināt šo tiesību un brīvību respektēšanu un, realizējot nacionālos un starptautiskus progresīvus pasākumus, nodrošinātu to vispārēju un efektīvu atzīšanu un īstenošanu kā Organizācijas dalībvalstu, tā arī to jurisdikcijā esošo teritoriju tautās.

1. pants Visi cilvēki piedzimst brīvi un vienlīdzīgi savā cieņā un tiesībās. Viņiem ir saprāts un sirdsapziņa, un viņiem citam pret citu jāizturas brālības garā.

2. pants Katram cilvēkam jābūt apveltītam ar visām tiesībām un visām brīvībām, kas pasludinātas šajā deklarācijā, neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai citas izcelsmes, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa.

Turklāt nedrīkst būt nekādas atšķirības valsts vai teritorijas, pie kuras cilvēks pieder, politiskā, tiesiskā vai starptautiskā stāvokļa dēļ neatkarīgi no tā, vai šī teritorija ir neatkarīga, aizbilstama, bez pašpārvaldes vai kaut kā citādi ierobežota savā suverenitātē.

3. pants Katram cilvēkam ir tiesības uz dzīvību, brīvību un personas neaizskaramību.

[..]

Latvijas Republikas Satversme

[..]

VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības

89. Valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.

90. Ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības.

91. Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.

92. Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.

93. Ikviena tiesības uz dzīvību aizsargā likums.

94. Ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Nevienam nedrīkst atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu.

95. Valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienam nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam.

96. Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību.

97. Ikvienam, kas likumīgi uzturas Latvijas teritorijā, ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties dzīvesvietu.

98. Ikvienam ir tiesības brīvi izbraukt no Latvijas. Ikviens, kam ir Latvijas pase, ārpus Latvijas atrodas valsts aizsardzībā, un viņam ir tiesības brīvi atgriezties Latvijā. Latvijas pilsoni nevar izdot ārvalstīm, izņemot Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos paredzētos gadījumus, ja ar izdošanu netiek pārkāptas Satversmē noteiktās cilvēka pamattiesības.

99. Ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. Baznīca ir atdalīta no valsts.

100. Ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Cenzūra ir aizliegta.

101. Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu.

Pašvaldības ievēlē pilntiesīgi Latvijas pilsoņi un Eiropas Savienības pilsoņi, kas pastāvīgi uzturas Latvijā. Ikvienam Eiropas Savienības pilsonim, kas pastāvīgi uzturas Latvijā, ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties pašvaldību darbībā. Pašvaldību darba valoda ir latviešu valoda.

102. Ikvienam ir tiesības apvienoties biedrībās, politiskās partijās un citās sabiedriskās organizācijās.

103. Valsts aizsargā iepriekš pieteiktu miermīlīgu sapulču un gājienu, kā arī piketu brīvību.

104. Ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības. Ikvienam ir tiesības saņemt atbildi latviešu valodā.

105. Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.

106. Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Piespiedu darbs ir aizliegts. Par piespiedu darbu netiek uzskatīta iesaistīšana katastrofu un to seku likvidēšanā un nodarbināšana saskaņā ar tiesas nolēmumu.

107. Ikvienam darbiniekam ir tiesības saņemt veiktajam darbam atbilstošu samaksu, kas nav mazāka par valsts noteikto minimumu, kā arī tiesības uz iknedēļas brīvdienām un ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu.

108. Strādājošajiem ir tiesības uz koplīgumu, kā arī tiesības streikot. Valsts aizsargā arodbiedrību brīvību.

109. Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.

110. Valsts aizsargā un atbalsta laulību – savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības.

111. Valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu.

112. Ikvienam ir tiesības uz izglītību. Valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatzglītību un vidējo izglītību. Pamatizglītība ir obligāta.

113. Valsts atzīst zinātniskās, mākslinieciskās un citādas jaunrades brīvību, kā arī aizsargā autortiesības un patenttiesības.

Pielikums Nr. 3

114. Personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.

115. Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.

116. Personas tiesības, kas noteiktas Satversmes deviņdesmit sestajā, deviņdesmit septītajā, deviņdesmit astotajā, simtajā, simt otrajā, simt trešajā, simt sestajā un simt astotajā pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Uz šajā pantā minēto nosacījumu pamata var ierobežot arī reliģiskās pārliecības paušanu.

Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarācija (fragments)

[..]

1. Cilvēki no dzimšanas ir brīvi un tiesībās vienlīdzīgi un tādi arī paliek.
2. Brīvība ir iespēja darīt visu to, kas citam nenodara ļaunumu. Tādējādi ikviena cilvēka dabisko tiesību īstenošana ierobežota tiklīdz, lai tādas pašas tiesības varētu baudīt citi sabiedrības locekļi.[..]
3. Likums var aizliegt tikai tādu rīcību, kas kaitīga sabiedrībai.[..]
4. Likums ir vispārējās gribas izpausme. Visiem pilsoņiem ir tiesības personīgi vai ar savu pārstāvju starpniecību līdzdarboties tā radīšanā.[..]
5. Nevienam nedrīkst saukt pie atbildības viņa pārliecības, arī reliģiskās, dēļ tīkmēr, kamēr tās izpausmes netraucē likumīgi noteikto sabiedrisko kārtību.

[..]

6. Tiesības brīvi izteikt savas domas un viedokli ir vienas no svarīgākajām cilvēku tiesībām.[..]

VIDEO SIŽETS „ES un BRĪVĪBA”

Darbojošās personas:

Emīls –

Asprātīgs puisis ar spītīgu raksturu un vēlmi sevi izcelt. Ārēji „adātains”, bet sirdī labestīgs. Aizraujas ar snovošanu un repu. Īpaša pazīme – nekad nav bijis ārpus Latvijas.

Kārlis –

Klases teicamnieks. Staigājoša enciklopēdija, kas vienmēr grib atšķirties no citiem. Principa pēc nerunā angļiski. Necieš, ka viņu sauc par Karlo. Ir slepeni iemīlējies Danielā.

Daniela –

Gudra un glīta meitene. Draudzīga. Godīga. Patīk skatīties cilvēkiem acīs un teikt, ko domā. Nākotnē sapņo kļūt par juristi.

Elizabete –

Klusais noslēpums. Daudz nerunā, bet ja ko pasaka – pamana visi. Patīk vēsture un literatūra. Vienīgā, kas izlasa visu, ko skolotājs Gunārs iesaka. Neēd gaļu kopš sevi atceras. Ir izglābusi cilvēku no nāves.

Skolotājs Gunārs

Karjeras konsultants Elviss

Emīls sēž gaitenī uz palodzes. Noskan zvans. Garām steidzas Elizabete.

ELIZABETE: Ko tu te nīksti, Emīl? Neiesi pie karjeras konsultanta?

EMĪLS: Nezinu. Nevelk. Tu iesi?

ELIZABETE: Protams. Neesi muļķis. Jāizmanto viss, ko var uzzināt bez maksas. Turklāt tepat skolā.

EMĪLS: Kāda jēga?

Pa gaiteni nāk Daniela un Kārlis, garāmejojot dzird sarunu un atbild.

DANIELA: Beidzot uzzināsim, kam esam derīgi!

EMĪLS: Domā, es - nekam, ja?

ELIZABETE: Muļķības, Daniela tā nemaz nedomāja... Ejam!

Visi ieiet klasē, kur fonā redzama Eiropas karte. Skolotāja un Konsultanta vēl nav.

EMĪLS: *pagriezies no sava sola atpakaļ*

Elizabete Trešā? Tu esi ne tikai skaista, bet arī gudra - kas te būs jādara?

ELIZABETE: Jāizpilda profesionālās orientācijas testu.

EMĪLS: Tas ir kaut kas līdzīgs grūtniecības testam?

KĀRLIS: *reāli sasmejas*

Labais!!! Emīl, Tev žetons!

ELIZBETE: Aizveries, Karlo! *pievēršas Emīlam* Tu vienkārši aizpildīsi anketu, un Karjeras Konsultants pateiks jomu, kura tev ir vispiemērotākā, saproti? Tev būs daudz vieglāk izvēlēties, kur studēt tālāk!

EMĪLS: Ha! Kurš teica, ka es vispār vēl gribu mācīties? Un ja nu tā joma, kas man testā būs pirmajā vietā, mani nemaz neinteresē???

DANIELA: *skeptiski*

Interesanti, kurā jomā Emīls varētu būt izcils?

Pielikums Nr. 5

KĀRLIS: Labāk nesaki skaļi.

EMĪLS: Love you too, Dan...

Klasē ienāk Skolotājs Gunārs un Karjeras konsultants.

SKOLOTĀJS GUNĀRS: Labdien!

VISI: Lāāb-dien!

SKOLOTĀJS: Paldies, ka esat atnākuši. Šodien pie mums ieradīs Karjeras Konsultants, kurš pastāstīs par jūsu iespējām izvēlēties īsto profesiju.

KARJERAS KONSULTANTS: Sveiki, jaunieši...
Vai esat kādreiz bijuši zem sniega lavīnas?

EMĪLS: *pie sevis*
Kas tas par jautājumu?

VISI: *cits caur citu*
Nē...

KARJERAS KONSULTANTS:
Lavīnas mēdz būt dažādas. Arī informācijas daudzums par dažādām profesijām un izglītības ieguves iespējām var uzgāzties jums kā lavīna. Bet jebkura lavīna izraisa apjukumu, dažreiz pat dezinformāciju un galu galā - zem tās var arī nosmakt. Tāpēc šodien mēs runāsim par profesijām, kas jūs varētu interesēt, par nozarēm, kam interesējat jūs kā jauns un radošs darbspēks, un visbeidzot - kur to visu vislabāk var iemācīties. Mani sauc Elviss, un es mēģināšu atbildēt uz visiem jūsu jautājumiem un palīdzēt izvēlēties piemērotāko profesiju.

EMĪLS: Man ir jautājums!

SKOLOTĀJS: Tikai bez taviem parastajiem jociņiem, Emīl, ja?

KONSULTANTS: Lūdzu!

EMĪLS: Un ja nu tā profesija, kura mani interesē, nemaz nav apgūstama Latvijā?

- KONSULTANTS:** Bet Latvija jau nav vienīgā valsts, kur var iegūt augstāko izglītību! Tu vari mācīties jebkurā Eiropas Savienības valstī. Eiropas Savienības pilsoņiem ir plašas iespējas gan studiju, gan darba izvēlē. Turklāt Eiropa ir vienīgais pasaules reģions, kuram ir sava kopēja augstākās izglītības politika.
- SKOLOTĀJS:** Jā, tagad labi. Var doties uz jebkuru Eiropas Savienības valsti... Nav nepieciešama ne vīza, ne izsaukumi, kā tas bija manā jaunībā....
- KĀRLIS:** Man patiktu mācīties Vācijā.
- DANIELA:** Kāpēc tieši Vācijā?
- KĀRLIS:** Nu.. var jau arī Zviedrijā vai Igaunijā...
- ELIZABETE:** Es gribētu Polijā, es protu poļu valodu.
- EMĪLS:** Nē, es vai nu palieku Latvijā vai braucu uz Šveici!
- DANIELA:** Kāpēc uz Šveici?
- EMĪLS:** Tur ir kalni! Varētu ledājos snovot visu gadu...
- KĀRLIS:** Varētu padomāt, ka Itālijā un Austrijā kalnu nav..
- SKOLOTĀJS:** Kārlim taisnība, Alpu kalnu grēda stiepjas cauri Francijai, Itālijai, Šveicei, Lihtenšteinai, Austrijai un noslēdzas Vācijas dienvidos un Slovēnijā.
- DANIELA:** Bet Šveice nemaz nav Eiropas Savienībā!
- SKOLOTĀJS:** Bezvīzu režīms attiecas ne tikai uz Eiropas Savienības dalībvalstīm, bet arī uz citām Eiropas valstīm, kuras ir pievienojušās Šengenas zonas līgumam. Varat nosaukt kādu?
- ELIZABETE:** Norvēģija un Īslande. Mans brālis tieši tāpēc dabūja darbu Norvēģijā.
- KONSULTANTS:** Tā... vai esat gatavi testam? Pirms izvēlēties Eiropas Savienības valsti, uz kuru doties mācīties, vispirms vajadzētu noskaidrot, kuras darbības sfēras jūs vispār interesē!? :)

Kadrā mājaslapu adreses, kurās var iepazīties ar studiju iespējām tuvāk.

VIDEO SIŽETS „ES un VIENLĪDZĪBA”

Darbojošās personas:

Emīls –

Asprātīgs puisis ar spītīgu raksturu un vēlmi sevi izcelt. Ārēji „adatains”, bet sirdī labestīgs. Aizraujas ar snovošanu un repu. Īpaša pazīme – nekad nav bijis ārpus Latvijas.

Kārlis –

Klases teicamnieks. Staigājoša enciklopēdija, kas vienmēr grib atšķirties no citiem. Principa pēc nerunā angļiski. Necieš, ka viņu sauc par Karlo. Ir slepeni iemīlējies Danielā.

Daniela –

Gudra un glīta meitene. Draudzīga. Godīga. Patīk skatīties cilvēkiem acīs un teikt, ko domā. Nākotnē sapņo kļūt par juristi.

Elizabete –

Klusais noslēpums. Daudz nerunā, bet ja ko pasaka – pamana visi. Patīk vēsture un literatūra. Vienīgā, kas izlasa visu, ko skolotājs Gunārs iesaka. Neēd gaļu kopš sevi atceras. Ir izglābusi cilvēku no nāves.

Skolotājs Gunārs

Gide Aksilda

Brisele. Vestibils Eiroparlamentā. Jaunieši gaida gidu. Skolotājs aizgājis kaut ko noskaidrot.

- EMĪLS:** Cik ilgi mēs lidojām no Rīgas līdz Briselei?
- DANIELA:** Tu nebiji lidmašīnā, Emīl?
- EMĪLS:** Es gulēju.
- ELIZABETE:** Nepilnas 3 stundas..
- KĀRLIS:** Precīzāk - 2h 45 min!
- EMĪLS:** Ilgi. Man nepatīk lidot!
- KĀRLIS:** Ilgi? Tad tev vajadzēja palikt uz Zemes. Tikai 1952 km un nieka 20 stundas satiksmes autobusā..
- EMĪLS:** No, thank you!
- DANIELA:** Nepūlies, Emīl! Karlo nesaprot angļu valodu!
- EMĪLS:** Get real! Tik daudz kā thanks, please un welcome to my country zina jebkurš uz planētas Zeme...
- KĀRLIS:** Varbūt es vienkārši negribu runāt angļiski?!
- EMĪLS:** *repo*
Karlis from Latvia - hipster forever, Yo! Yo!
- KĀRLIS:** Es zinu igauņu un somu valodas... mācos grieķu... manam mūžam pietiks...
- ELIZABETE:** Bet kā tad tu sapratīsi ekskursiju pa Eiropas Parlamentu, Karlo?
- KĀRLIS:** Ja tu vēlreiz mani nosauksi par Karlo, iesūdzēšu Eiropas Cilvēktiesību Tiesā. Nebūs tālu jābrauc, Strasbūra ir tepat netālu.
- EMĪLS:** Nu, nu, ģēnij - ģeogrāf... cik tad būs no Briseles līdz Strasbūrai?
- KĀRLIS:** *galvā skaita*
Apmēram 430 km ... aptuvenais laiks ceļā - 4 stundas...

Pielikums Nr. 5

EMĪLS: Saprātāt? Neliksiet Kārlim mieru, atnāks lielais, dusmīgais Comenius un apēdīs visas meitenes, kas kaitina mūsu teicamnieku...

Puiši smejas.

DANIELA: Nav smieklīgi... Nebūtu Comeniusa, mēs nemaz nebūtu tikuši uz Briseli.

EMĪLS: Ha! Divas gudrās..

SKOLOTĀJS GUNĀRS: *pienāk un pārtrauc skolēnu sarunu*

Par ko atkal strīdamies? Un ja strīdamies Briselē, tad darām to vismaz klusi, lai visa Eiropas Savienība nedzird, sarunājuši?

EMĪLS: Skolotāj, Daniela domā, ka mēs esam Briselē Comeniusa programmas ietvaros, bet tā taču nav, vai ne?

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Nav gan. Man šķita, jūs to zināt labāk par mani.

KĀRLIS: Protams, ka mēs ar Emīlu zinām.

Norunā kā no galvas iemācītu dzejolīti:

„Comenius divpusējās skolu partnerības – divgadīgi projekti starp divām dažādu Eiropas Savienības valstu skolām. Lai labāk apgūtu tās valsts valodu, skolēni kopīgi darbojas skolā un projekta laikā dzīvo viesģimenēs.”

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Sēdies „10!”

DANIELA: Bet tad, kā mēs nokļuvām Briselē?

KĀRLIS: Tu neticēsi – ar lidmašīnu!

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Humors tev labs, Karlo! *Meitenes iespurdzas* Ir daudz un dažādi skolu konkursi, ar kuru palīdzību klases var atbraukt uz Eiropas Parlamentu. Bet mūsu stāsts sākās ar viena Eiroparlamenta deputāta ciemošanos skolā... Tiešām neatceraties?

ELIZABETE: Daniela todien nebija. Bet es atceros. Viņš stāstīja par Eiroparlamenta deputātu ikdienu, un pēc tam atsūtīja ielūgumus Eiroparlamenta apskatei.

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Kāpēc skolas direktore izraudzījās braucienam tieši jūs, par to vēsture klusē!

EMĪLS: Mēs vienkārši esam vislabākie – sekmēs un ārpusklases aktivitātēs...

DANIELA: Tu jau nu īpaši, Emīl!

EMĪLS: Es vismaz protu angļiski runāt, dear Dan! Te jau citādi nav, ko darīt.

Pienāk Eiroparlamenta gide.

GIDE AKSILDA: Labdien, vai jūs esat skolēnu grupa no Latvijas?

VISI: *pārsteigti* Labdien!

GIDE AKSILDA: Mani sauc Aksilda. Es šodien būšu jūsu gide Eiropas Parlamenta apskates laikā.

EMĪLS: *vīlies* Kā tas var būt, ka gide Briselē runā latviski?

GIDE AKSILDA: Gide Briselē nevar nerunāt latviski. Jo Eiropas Savienībā visiem pilsoņiem ir tiesības saņemt pakalpojumus savā dzimtajā valodā.

ELIZABETE: Jūs runājat 27 valodās?

GIDE AKSILDA: Eiropas Savienībā ir 23 oficiālās valodas, jo dažās dalībvalstīs runā vienā valodā. Piemēram, Beļģijā valsts valodas ir franču, nīderlandiešu un vācu, savukārt Kiprā vairums iedzīvotāju runā grieķu valodā, kurai ir oficiālās valodas statuss. Kādas Eiropas Savienības valstu valodas jūs vēl varat nosaukt?

EMĪLS: English. German. French.

GIDE AKSILDA: Tas viss bija angļu valodā. Vēl?

Pielikums Nr. 5

DANIELA: Itāļu, spāņu, portugāļu.

KĀRLIS: Somu un zviedru.

ELIZABETE: Igauņu, latviešu, lietuviešu.

GIDE AKSILDA: Nav nemaz slikti zināt tik daudz valodu, vai ne? Bet tagad iesim apskatīt, ar ko Briselē nodarbojas cilvēki, kuri runā visās šajās valodās un pārstāv savu valstu intereses Eiropas Savienībā....

Kadrā interneta mājaslapu adreses, kurās var iepazīties ar dažādiem Eiropas Savienības konkursiem un programmām, kas pieejami ikvienam Latvijas skolēnam.

VIDEO SIŽETS „ES un CIENĀ”

Darbojošās personas:

Emīls –

Asprātīgs puisis ar spītīgu raksturu un vēlmi sevi izcelt. Ārēji „adatains”, bet sirdī labestīgs. Aizraujas ar snovošanu un repu. Īpaša pazīme – nekad nav bijis ārpus Latvijas.

Kārlis –

Klases teicamnieks. Staigājoša enciklopēdija, kas vienmēr grib atšķirties no citiem. Principa pēc nerunā angļiski. Necieš, ka viņu sauc par Karlo. Ir slepeni iemīlējies Danielā.

Daniela –

Gudra un glīta meitene. Draudzīga. Godīga. Patīk skatīties cilvēkiem acīs un teikt, ko domā. Nākotnē sapņo kļūt par juristi.

Elizabete –

Klusais noslēpums. Daudz nerunā, bet ja ko pasaka – pamana visi. Patīk vēsture un literatūra. Vienīgā, kas izlasa visu, ko skolotājs Gunārs iesaka. Neēd gaļu kopš sevi atceras. Ir izglābusi cilvēku no nāves.

Skolotājs Gunārs

Policists Roberts

Pielikums Nr. 5

Skola. Klases telpā kņada pirms pirmās stundas.

EMĪLS: Uzminiet, ko es vakar redzēju?

DANIELA: NLO?

EMĪLS: Elizabeti.

KĀRLIS: Oriģināli. Tālāk.

EMĪLS: Jūs neticēsiet – kur...

KĀRLIS: Kur?

EMĪLS: Pie Infektoloģijas centra.

DANIELA: Nu un?

EMĪLS: Laikam mūsu vegāne ar savu svaigēšanu beidzot aizdzīvojusies līdz reālām nepatīkšanām..

KĀRLIS: Varbūt viņai vienkārši kaut kādas analīzes vajadzēja nodot?

DANIELA: Un ko tu pats tur darīji?

EMĪLS: Garām gāju..

KĀRLIS: Reāli oriģināli!

EMĪLS: Un ja nu viņa ir inficējusies ar HIV, vai vēl ļaunāk – ar AIDS vīrusu?

DANIELA: Kāpēc tu izplati tik riebīgas baumas, Emīl? Pat ja tā būtu, tev nav nekādu tiesību tā runāt... un Elizabete vēl tevi vienmēr aizstāv... Pretīgi!

KĀRLIS: Emīls tikai izteica savas domas, Daniel... Mums katram ir atļauta „domu, pārliecības un ticības brīvība”! Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. 9.pants.

DANIELA: Zini ko, staigājošā enciklopēdija, cilvēkam ir tiesības arī uz „savas personas neaizskaramību.” Eiropas Savienības Pamattiesību hartas I.sadaļas 3.pants.

EMĪLS: *komentē kā sporta sacensības*

Klasē iestājas saspringta atmosfēra. Gudrībā sacenšas mūsu teicamnieks, vienmēr visu zinošais Kārlis Grīnbergs un viņa sīvākā konkurente Daniela Hofmane. Šobrīd rezultāts neizšķirts 1:1.

DANIELA:

Infektoloģijas centrā strādā mana mamma. Un es ļoti labi zinu, ko tur var darīt. Tur, iedomājies, diagnosticē ne tikai cilvēka imūndeficīta vīrusu, bet arī gandrīz 300 citas infekcijas slimības. Ieskaitot, Rietumnīlas drudzi, kas, manuprāt, jums abiem šodien ir piemeties!

EMĪLS: *turpina aizrautīgi komentēt*

Ar savām nepārspējamajām zināšanām vadībā izvirzās Daniela Hofmane. Vai apstāsimies pie rezultāta 2:1, vai tomēr Kārlis Grīnbergs centīsies to atkal izlīdzināt?

DANIELA:

Aizveries, Beta nāk!

Klasē ienāk Elizabete ar pārsaitētu roku, viņai seko skolotājs Gunārs un policists.

DANIELA: *klusi Emīlam un Kārlim*

Un tagad Emīlu arestēs par nepatiesu ziņu izplatīšanu!

KĀRLIS: *tikpat klusi*

Krimināllikuma 271.pants.

EMĪLS:

2:2, Dan.. Nepadodies!

DANIELA:

Jūs esat neglābjami!

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Labdien... Kas tad nu? Jāpieceļas nemaz nav, kad skolotājs ienāk klasē? Turklāt policijas pavadībā?

smaida

EMĪLS:

Kuru arestēs?

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Tevi ne, Emīl!

DANIELA:

Žēl gan!

Pielikums Nr. 5

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Šodien policists Roberts nearestēs nevienu. Tieši pretēji. Viņš ir ieradies, lai pateiktos. Mūsu klasē, izrādās, mācās kāda ļoti varonīga meitene. Viņu sauc Elizabete. Mēs viņu it kā ļoti labi pazīstam, vai ne? Bet izrādās – tikai IT KĀ.

EMĪLS: Ko tad viņa TĀDU izdarīja?

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Lūdzu, Robert!

POLICISTS ROBERTS:

Jā, paldies.. Labdien, bērni.. *klasē smieklī*... es atvainojos, jaunieši! Jūsu klasesbiedrene Elizabete Šteina patiešām ir varonīga meitene. Viņa vakar izglāba dzīvību kādai jaunai sievietei.

EMĪLS: Ej tu nost...

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Emīl!

POLICISTS ROBERTS:

Elizabete, tu pati pastāstīsi, vai atļausi man?

ELIZABETE: *atturīgi*

Labāk jūs!

POLICISTS ROBERTS:

Vakar ap 14:30 saņēmām izsaukumu uz notikuma vietu Rīgas centrā, kur uz gājēju pārejas bija notriekta jauna sieviete. Vainīgais autovadītājs gribēja aizmukt, bet nepaspēja, jo Elizabete viņu drosmīgi aizturēja.

EMĪLS: Kādā veidā?

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Izstāsti, Betiņ!

ELIZABETE:

Kad viņš izkāpa no mašīnas, lai apskatītos, vai mēs esam dzīvas, es vienkārši sāku ar viņu sarunāties... Kad vīrietis gribēja braukt prom, it kā nekas svarīgs nebūtu noticis, teicu, ka esmu pierakstījusi viņa auto numuru un policija viņu vienalga atradīs.

DANIELA: Tev nebija bail?

ELIZABETE: Bija. Bet nebija jau citu variantu.

POLICISTS ROBERTS:
Un tad jau mēs bijām klāt!

EMĪLS: Paga, paga... un kur tad tā dzīvības izglābšana?

POLICISTS ROBERTS:
Cietusī, šķērsojot ielu, nepamanīja auto tuvošanos, jo audio austiņās klausījās mūziku. Ja Elizabete nebūtu viņu aizturējusi, sieviete būtu gājusi bojā.

ELIZABETE: Īstenībā bija diezgan baigi, jo tas auto pilnīgi noteikti pārsniedza atļauto ātrumu... pats pilsētas centrs... cilvēki... luksoforā jau deg dzeltenā gaisma... un tā sieviete vispār neskatās... kaut kāds murgs.. Man šķita, ka tas ir kaut kāds action movie, nevis reālā dzīve... Tas viss notika vienā mirklī... Tikai tad, kad mēs jau abas gulējām ielas malā, es sapratu, ka tikpat labi varēju iet bojā kopā ar viņu...

DANIELA: Tu tiešām esi varone, Beta. Es nezinu, vai man būtu bijis tik daudz drosmes.

ELIZABETE: Bet es taču nevarēju rīkoties citādi. Es nevarēju ļaut viņai vienkārši nomirt manu acu priekšā zem tās stulbās automašīnas riteņiem...

EMĪLS: Viņai pašai arī vajadzēja skatīties!

ELIZABETE: Emīl, tu pats bieži klausies mūziku un neskaties, kur ej...

SKOLOTĀJS GUNĀRS:
Man šķiet, Elizabete ir pelnījusi skaļus aplausus!

Visa klase aplaudē.

POLICISTS ROBERTS:
Elizabete Šteina, tas vēl nav viss. Pateicību par savas darbinieces izglābšanu tev izsaka arī Latvijas Infektoloģijas Centrs.

Daniela zīmīgi pagriežas pret aizmugurē sēdošo Emīlu.

Pielikums Nr. 5

EMĪLS: Labi... labi... es kļūdījos... brīvprātīga atzīšanās taču mīkstina vainu?!

DANIELA: Bet nemazina sodu!

Elizabete atnāk un apsēžas savā solā starp draugiem.

KĀRLIS: Respect, Beta!

EMĪLS: Brīnums! Ļaudis! Ir noticis brīnums!

Visa klases uzmanība uz Emīlu. Durvīs atskatās arī promejošais policists un skolotājs Gunārs, kurš viņu pavada.

EMĪLS: *turpina* Par godu Elizabetes Šteinas varoņdarbam mūsu slavenais hipsters ir pateicis vārdu angļiski! Šī diena ieies pasaules vēsturē!
repo Elizabete! Elīza-Bete! You are my hero today! Yo! Yo!

Visi smejas un sumina Elizabeti.

VIDEO SIŽETS „ES un TOLERANCE”

Darbojošās personas:

Emīls –

Asprātīgs puisis ar spītīgu raksturu un vēlmi sevi izcelt. Ārēji „adatains”, bet sirdī labestīgs. Aizraujas ar snovošanu un repu. Īpaša pazīme – nekad nav bijis ārpus Latvijas.

Kārlis –

Klases teicamnieks. Staigājoša enciklopēdija, kas vienmēr grib atšķirties no citiem. Principa pēc nerunā angļiski. Necieš, ka viņu sauc par Karlo. Ir slepeni iemīlējis Danielā.

Daniela –

Gudra un glīta meitene. Draudzīga. Godīga. Patīk skatīties cilvēkiem acīs un teikt, ko domā. Nākotnē sapņo kļūt par juristi.

Elizabete –

Klusais noslēpums. Daudz nerunā, bet ja ko pasaka – pamana visi. Patīk vēsture un literatūra. Vienīgā, kas izlasa visu, ko skolotājs Gunārs iesaka. Neēd gaļu kopš sevi atceras. Ir izglābusi cilvēku no nāves.

Skolotājs Gunārs

Pielikums Nr. 5

Jauniešiem skolā talka. Emīls un Kārlis stiepj uz muguras tāfeli. Redzams, ka ir smagi.

- EMĪLS:** Es jau sen teicu, ka vajag pāriet uz planšetdatoriem. Kurā gadsimtā mēs dzīvojam? Kam vajadzīgas šīs vecās, sasodīti smagās tāfeles...
- KĀRLIS:** Planšetdatori ir mainstream. Ātri izies no modes un „piegriezīsies”. Tāfeles ir mūžīgas.
- ELIZABETE:** Tāpat kā krīts.
- KĀRLIS:** O, jā! Krīta periods ilga apmēram 80 miljonus gadu. Tas sākās pirms aptuveni 145 miljoniem gadu, un ir mezozoja jaunākais periods.
- EMĪLS:** Beta, kādā prikolā tu ierunājies par krītu? Tagad Kārlis visu dienu nevis strādās, bet lasīs mums vēstures lekciju par saviem mezozojiem un kainozojiem...
- KĀRLIS:** Kā tu zināji? Krīta perioda beigas tiešām iezīmē robežu starp mezozoju un kainozoju...
- EMĪLS:** Kāpēc gan vecāki tevi nenosauca par Paleozoju?
- KĀRLIS:** Droši vien tāpēc, ka paleozojs ģeoloģiskajā laika skalā ir PIRMS mezozoja un kainozoja!
- EMĪLS:** Tev pašam neriebjas būt tik gudram?
- ELIZABETE:** *mēģina izbeigt puišu kašķi*
Karlo, bet kāds sakars Krīta periodam ar mūsu tāfeles krītu?
- EMĪLS:** Nekāds!
- KĀRLIS:** Ir gan! Katrs muļķis zina, ka krīts ir mīksts, balts nogulumiezis. Un daudz kur Eiropā zem zemes var atrast lielus krīta krājumus tieši no senā Krīta perioda.
- EMĪLS:** Tad jau laikam skolotājs Gunārs arī ir muļķis, jo viņš teica, ka tāfeles krītu mūsdienās bieži vien izgatavo no ģipša.

Sarunas laikā jaunieši ir pienākuši pie vajadzīgās klases durvīm un Elizabete īstajā brīdī atkal iejaucas.

ELIZABETE: STOP! Es atvēršu durvis. Tikai neiesprūstiet!

EMĪLS: „Atpakļiegrūsts ir un paliek atpakaļiegrūsts!”

KĀRLIS: Ko tu ar to domā?

EMĪLS: Kā? Mūsu ģēnijs kaut ko nezina?

ELIZABETE: To teica Trusītis Vinnijam Pūkam, kad tas iesprūda viņa alā. Vai ne, Emīl?

EMĪLS: Jep! Un Kristofers Robins piedāvāja viņu ieģrūst atpakaļ.

KĀRLIS: Kāpēc vienkārši nevilka ārā?

EMĪLS: Vilka. Bet nevarēja izvilk! Katrs muļķis ir lasījis grāmatu par Vinniju Pūku...

KĀRLIS: *izliekas, ka nedzird Emīla atspēlēšanos*
Es gribu ēst! Vēl daudz kas jānes?

ELIZABETE: Vēl četras tāfeles ceturtajā stāvā, un tad viss.

KĀRLIS: No way. Kas mēs kaut kādi ēzeļi?

EMĪLS: Kur tie brīvprātīgie somu talcinieki palika? Lai arī nāk un nes tāfeles.

ELIZABETE: Viņi mazgā grīdas visos skolas gaitēnos. Gribat mainīties?

KĀRLIS: Nē, paldies.

EMĪLS: Un kur ir Daniela? Kaut kā neesmu viņu šodien manījis in action...

ELIZABETE: Danielas šodien nav. Viņa ir mājās.

EMĪLS: Normāli... To es saprotu. Kad uz Briseli, tad Miss Dan iekāpj lidmašīnā pirmā, kad skolā talka - beibe guļ mājās un atpūšas. Cool!

Pielikums Nr. 5

ELIZABETE: Daniela nevar sestdienā strādāt.

EMĪLS: Kas viņa – slima, vai?

ELIZABETE: Viņai ir sabats, Emīl!

EMĪLS: Kas viņai ir???

ELIZABETE: Sabats!

EMĪLS: Tas ir kaut kas lipīgs? Vakar vēl izskatījās gluži vesela.

KĀRLIS: Sabats ebreju valodā nozīmē „atpūta” jeb “pārtraukums”. Tie ir īpaši ebreju reliģiskie svētki, kas sākas piektdienā, līdz ar saulrietu, un turpinās līdz sestdienas vakara brīdim, kad debesīs var ieraudzīt trīs zvaigznes.

EMĪLS: Tas ir tik nopietni, ka Daniela nedrīkst piedalīties skolas talkā?

ELIZABETE: Jā.

EMĪLS: Pat ja tas ir starptautisks draudzības pasākums ar speciāli atbraukušiem somiem?

KĀRLIS: Kaut vai ar marsiešiem, Emīl! Vecāki neļauj un viss.

EMĪLS: Sarežģīti!

Ienācis klasē un dzirdējis sarunas beigas, iejaucas skolotājs.

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Nav sarežģīti. Tikai atšķirīga kultūra.

ELIZABETE: Mana krustmāte ir pareizticīga. Viņa, piemēram, Ziemassvētkus svin pavisam citā dienā, nekā mēs – luterāņi.

KĀRLIS: Daudzām reliģijām ir atšķirīgi uzskati par pašu galveno – vai Dievs ir viens vai vairāki, vai varbūt nav nemaz?!

EMĪLS: Kāpēc visi nevar ticēt kaut kam vienam un svinēt kopīgus svētkus?

KĀRLIS: Tad jau pasaulē visi varētu runāt vienā valodā un uz zemeslodes būtu tikai viena valsts!

ELIZABETE: Nereāli!

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Pareizi, Beta! 7 miljardi cilvēku nevar domāt vienādi. Katrai tautai un reliģiskajai piederībai ir savi rituāli un tradīcijas, kuras citiem nav nekādu tiesību ne komentēt, ne apšaubīt, ne ierobežot. Kurš man palīdzēs atnest kartes?

ELIZABETE: Daniela lūdza, lai viņai atstāj kādu nepadarītu darbiņu. Varbūt mēs pirmdien tās kartes?

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Laba doma. Tikai tad pabrīdiniet somu draugus, lai arī viņi kartes neaiztiek.

EMĪLS: Nu, to jau Karlo... viņš mums ir somu valodas speciālists...

KĀRLIS: Nav problēmu. Es pateikšu.

ELIZABETE: Bet es piezvanīšu Danielai!

KĀRLIS: *promējot*
Pasaki, ka es viņai pirmdien palīdzēšu...

ELIZABETE: Pats pateiksi!

Kārlis aiziet.

ELIZABETE: Skolotāj, bet kā somi uzzināja par mūsu talku?

SKOLOTĀJS GUNĀRS:

Ā, redz, tās ir Eiropas Savienības priekšrocības. Jums, jaunieši, tagad ir TIK DAUDZ iespēju piedalīties visādās starptautiskās mācību un darba apmaiņas programmās, ka...

atmet ar roku

Kadrā interneta mājaslapu adreses, kurās var iepazīties ar dažādiem Eiropas Savienības apmaiņas programmu piedāvājumiem, kas pieejami ikvienam Latvijas skolēnam.

Eiropas Parlaments Briselē, Beļģijā

(Foto: Sandra Taranda)

(Foto no personīgā arhīva)

Es, Renāte Ničiporčika-Guseva, esmu Latvijas vēstures un pasaules vēstures, sociālo zinību, kā arī politikas un tiesību skolotāja. Darbu skolā uzsāku 2003.gadā Rīgas Ziemeļvalstu ģimnāzijā. Kopš 2009.gada strādāju pirmajā tālmācības vidusskolā Latvijā - Rīgas Tālmācības vidusskolā, bet 2010.gadā sāku strādāt Rēzeknes Katoļu vidusskolā.

Rēzeknes Katoļu pamatskola dibināta 2002. gadā. 2008. gadā tā ieguva vidusskolas statusu. Skolas dibinātāja ir Romas Katoļu baznīcas Rēzeknes-Aglonas diecēze, VE* bīskapa Jāņa Buļa vadībā. Skolas misija – audzināt un izglītēt bērnus un jauniešus, balstoties uz kristīgajām vērtībām. Visās klasēs izglītojamie apgūst kristīgo mācību vai ticības mācību. 2012./2013. mācību gadā skolā mācās 212 izglītojamie. Skolu atbalsta dažādas katoļu organizācijas Latvijā un pasaulē.

Es, Sandra Taranda, esmu Latvijas vēstures un pasaules vēstures, sociālo zinību, kā arī politikas un tiesību skolotāja. Kopš 1994.gada strādāju Rēzeknes valsts poļu ģimnāzijā. 2009.gadā sāku strādāt arī Rēzeknes Katoļu vidusskolā.

Rēzeknes Poļu sākumskola dibināta 1993.gadā. Vidusskolas statusu skola iegūst, 2002.gadā, bet 2010.gadā – atgūst vēsturisko nosaukumu – Rēzeknes valsts poļu ģimnāzija. Skola piedāvā iespēju apgūt poļu valodu un poļu tautas tradīcijas izglītojamajiem no poļu ģimenēm un visiem interesentiem. 2012./2013. mācību gadā skolā mācās 447 izglītojamie. Poļu valodu māca viesskolotāji no Polijas. Izglītojamie ik gadu piedalās starptautiskajās nometnēs Polijā un dodas uz poļu valodas praksēm. Skolu mācību uzskates līdzekļu iegādē atbalsta Polijas valsts un Polijas vēstniecība Latvijā.

* Viņa Ekselence

